

STRATEGIA ROZWOJU EDUKACJI
POZAFORMALNEJ
DLA TERENÓW WIEJSKICH
NA PRZYKŁADZIE GMINY ŁOBEZ

WAKE-UP!

Projekt „Wake-up!” realizowany przy wsparciu programu Unii Europejskiej Erasmus+

TEKST:

Katarzyna Zwarzany, Wiesława Piećko, Maria Buchelt, Magdalena Sambor Reichardt, Beata Rauch, Magdalena Ziomek-Frąckowiak, Falko Reichardt

OPRAWA GRAFICZNA I SKŁAD:

Maciej Patynowski

WSPÓŁPRACA:

Fundacja Bonin, Fundacja Międzynarodowe Centrum Studiów i Spotkań im. Dietricha Bonhoeffera, Schloß Trebnitz Bildungs- und Begegnungszentrum e.V., agitPolska e.V., Richter

FOTO: KRZYSZTOF JARCZEWSKI**ZDJĘCIA: UCZESTNICY PROJEKTU „WAKE-UP!”**

Dziękujemy Urzędowi Gminy Łobez oraz wszystkim instytucjom i organizacjom z Gminy Łobez, które podzieliły się swoim doświadczeniem przyczyniając się do powstania tej publikacji.

Fundacja Bonin
Bonin 31, 73-150 Łobez
www.fundacijabonin.org

kwiecień 2018

Spis treści

Przedmowa	4
Wstęp	5
1. Istota edukacji pozaformalnej	9
2. Edukacja pozaformalna w Gminie Łobez – wyniki badań	12
2.1 Metodyka	13
2.2 Diagnoza stanu - konieczność wdrożenia edukacji pozaformalnej w Gminie Łobez na przykładzie badań w projekcie „Wake-up!”	13
2.3 Efekty wykorzystania metod edukacji pozaformalnej w projekcie - wyniki badań	15
2.4 Diagnoza poziomu wiedzy i świadomości na temat edukacji pozaformalnej oraz wykorzystywania metod edukacji pozaformalnej wśród przedstawicieli Urzędu Gminy Łobez oraz jednostek własnych Gminy Łobez	26
2.5 Diagnoza poziomu wiedzy i świadomości organizacji pozarządowych na temat edukacji pozaformalnej oraz wykorzystania jej form w działaniach kierowanych do młodzieży w Gminie Łobez	29
Analiza SWOT	31
Strategia rozwoju edukacji pozaformalnej w Gminie Łobez	33
Zakończenie	37
Bibliografia	38
Spis tabel i wykresów	39

Przedmowa

Chcielibyśmy zaproponować Państwu publikację, która dotyczy nas wszystkich, bo kto z Państwa nie ma dzieci i młodzieży w najbliższym otoczeniu, w gronie rodziny lub przyjaciół?

Z myślą o nich rozpoczęliśmy pasjonującą podróż przez edukację pozaformalną, analizując jej możliwości, testując metody, badając efekty. Towarzyszyły nam organizacje partnerskie z Niemiec i Holandii, gdzie ten rodzaj edukacji jest częściej stosowany niż w Polsce, a przez to bardziej doceniany.

To przekonanie o naturalnej potrzebie poznawania i niezwykłym potencjale młodzieży zainspirowało nas do poszukiwania w Gminie Łobez możliwości i przestrzeni, w której mogłaby ona realizować swoje najodważniejsze i „najdziwniejsze” pomysły. Tylko taka przestrzeń – stworzona z naszym wsparciem – przez młodych ludzi pozwoli wyzwolić w nich wewnętrzne poczucie sprawczości i uświadomi, że każdy jest ekspertem w jakiejś dziedzinie. Każdy ma coś do zaoferowania!

Kieruje nami przekonanie, że warto wspólnie działać na rzecz młodzieży. Dzięki wsparciu programu Unii Europejskiej Erasmus+ dostaliśmy szansę, by pierwszy raz na taką skalę propagować koncepcję edukacji pozaformalnej na tym terenie. Ponieważ jesteśmy najgorętszymi zwolennikami i propagatorami tej idei, pragniemy służyć potencjałem lokalowym z całym zapleczem terenów zielonych oraz kadrą Fundacji Bonin na rzecz jej wzmacniania w Gminie Łobez i całym powiecie łobeskim. Liczymy przy tym na dalszą przychylność władz gminy i powiatu oraz dalszą współpracę przy realizacji celów niniejszej strategii. Chcielibyśmy, aby efekty projektu „Wake-up!” przekonały wielu z Państwa, że zaproponowane formy kształcenia pozaformalnego stanowią szansę na polepszenie wyników nauczania w głównym nurcie edukacji formalnej, a opracowana strategia wskazuje możliwości do wspólnych działań poprzez zbudowanie partnerstw na rzecz rozwoju edukacji pozaformalnej w przyszłości.

Fundacja Bonin

Wstęp

„Podstawową zasadą współczesnej edukacji jest zapewnienie dostępności do kształcenia i wyrównywanie szans, co przejawia się w normach prawa międzynarodowego i krajowego, uznających prawo do edukacji jako podstawowe prawo człowieka oraz w rozwoju systemu powszechnego szkolnictwa przy rozbudowanych systemach wsparcia rodzin kształcących młodzież i instytucji świadczących usługi oświatowe. Znaczenie wykształcenia i edukacji we współczesnym świecie i w Polsce wzrasta bardzo dynamicznie, obejmując coraz szersze kręgi społeczeństwa. Deklarowane aspiracje edukacyjne wzrastają, ale ich realizacja uwarunkowana jest dochodami rodzin, wykształceniem rodziców, statusem społeczno-ekonomicznym gospodarstwa domowego, miejscem zamieszkania¹. Ogromnym utrudnieniem jest odległość do dużego miasta, a co się z tym wiąże – dojazdy. Wyrównywanie szans edukacyjnych wśród młodzieży ze środowisk wiejskich stanowi jeden z trudniejszych problemów, przed którym stoi polityka społeczna naszego kraju. Rolą edukacji jest m.in. realizacja zasady o dostępie do wykształcenia, zwłaszcza na poziomie średnim i wyższym. Państwo zgodnie z Konstytucją ma obowiązek zapewnić sprawiedliwy dostęp do edukacji młodzieży, niezależnie od pochodzenia społecznego i środowiskowego. Wydaje się jednak, że działania na rzecz możliwości kształcenia młodzieży ze wsi i małych miejscowości, pomimo że zmierzają w dobrym kierunku, są niewystarczające.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż mieszkańcy wsi dostrzegają bariery w dostępie do kształcenia. **Największą barierę wśród czynników szkolno-oświatowych stanowią, zdaniem respondentów, zajęcia pozalekcyjne (...),** do których najczęściej trudno jest dojechać. Respondenci zdają sobie sprawę z trudności, jakie wiążą się z zaistnieniem na rynku pracy i utrzymaniem się na nim. Wiedzą, jak ważne jest wykształcenie, które wyznacza miejsce człowieka w życiu i podnosi prestiż jednostki w środowisku.²

Niezwykle istotna jest świadomość, że edukacja dająca szansę na podjęcie w przyszłości odpowiedniej pracy, to dla wielu młodych ludzi obietnica na lepszą przyszłość, to droga na wydobywanie się z zakłętą kręgą ubóstwa, to sposób na walkę z wyuczoną biernością i bezradnością życiową oraz na zapobieganie przekazywaniu ubóstwa z pokolenia na pokolenie³.

Czynniki te mogą być częściowo kompensowane przez: podnoszenie kwalifikacji nauczycieli i jakości pracy szkół wiejskich, wspomaganie z jednej strony rodziny w kształtowaniu wyższych aspiracji edukacyjnych, z drugiej zaś środowiska szkolnego, które powinno odgrywać ważną rolę w zakresie motywacji uczniów do pogłębiania wiedzy.

W zasadzie we wszystkie programy przeciwdziałające występującym dysproporcjom w dostępie do edukacji wpisuje się idea edukacji pozaformalnej. Jej upowszechnienie, z jednej strony zapewni podniesienie kwalifikacji kadry pedagogicznej pracującej z dziećmi i młodzieżą w środowiskach wiejskich, podnosząc tym samym jakość pracy szkół i świetlic wiejskich, a z drugiej strony zwiększy motywację samych uczniów do pogłębiania wiedzy. Da również wsparcie rodzinom w kształtowaniu wyższych aspiracji edukacyjnych. Wychodząc naprzeciw tym postulatom narodziła się idea projektu pt. „Wake-up! Intensyfikacja edukacji pozaformalnej młodzieży w Gminie Łobez poprzez strategiczne partnerstwa

¹ Kołaczek B. 2014, "Dostęp młodzieży do edukacji: zróżnicowanie, uwarunkowania, wyrównywanie szans".

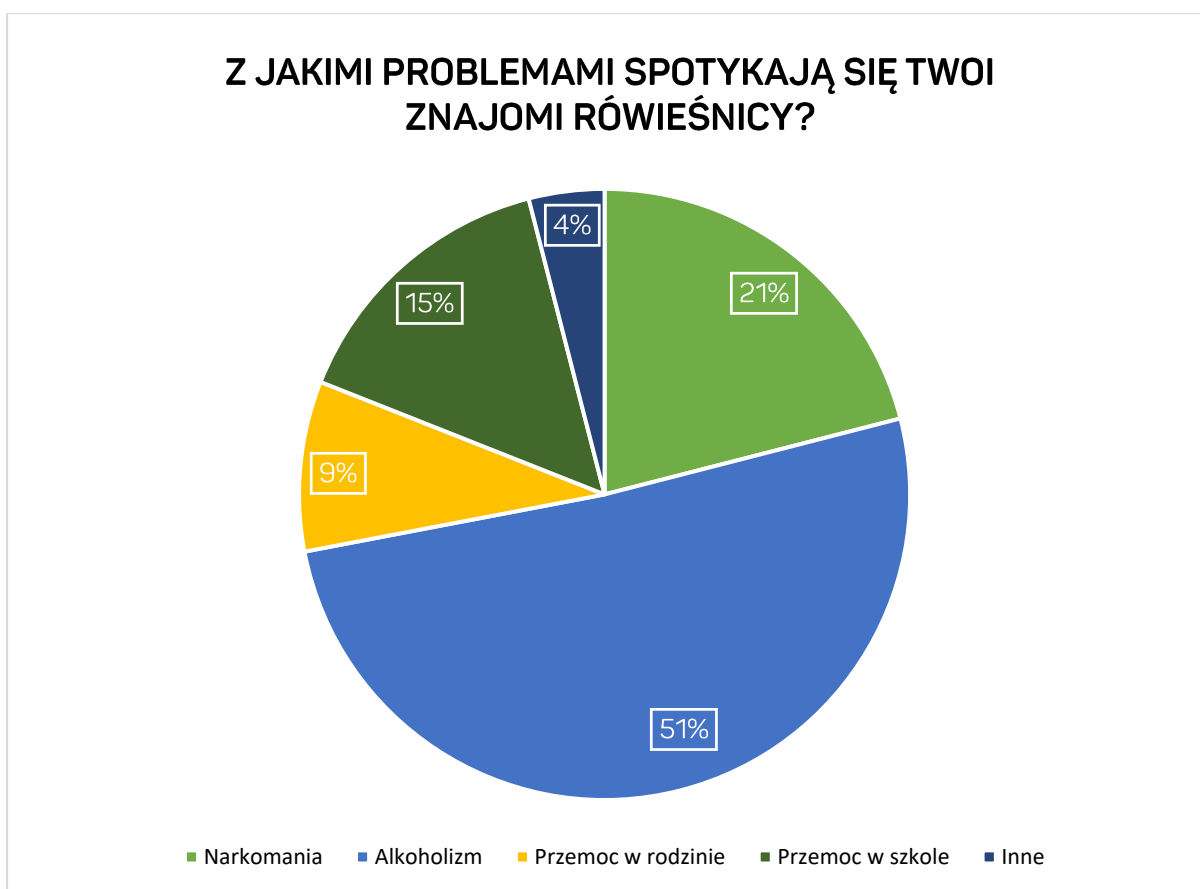
² Balcerzak-Paradowska B. 1999: Rodzina jako podmiot inwestycji w młode pokolenie. [W:] Polskie gospodarstwa domowe w perspektywie integracji z Unią Europejską (red. K. Gutkowska, J. Ozimek). Materiały z konferencji, Warszawa.

³ Grażyna Cęcelek. Wyrównywanie szans w dostępie do kształcenia jako podstawowa zasada współczesnej edukacji., w: Paedagogica at Utilitatem Disciplinae - R. 3 (2007), s. 63-71. Organizacje pozarządowe przyszłością społeczeństwa obywatelskiego., w: Roczniki Łowickie - T. 3 (2005), s. 327-330.

międzynarodowe”. Pomysł ten wpisuje się w samorządowe i rządowe działania przynosząc wymierne efekty, o których poniżej.

Upatrując niezwykłą szansę do twórczej i efektywnej pracy z młodzieżą w idei edukacji pozaformalnej, Fundacja Bonin przeprowadziła własne badania sondażowe na temat sytuacji życiowej młodzieży w Gminie Łobez, przed realizacją projektu „Wake-up!”. Wyniki tych badań są zbieżne z odpowiedziami w ankietach, przeprowadzonych 26 lutego 2016 przez Młodzieżową Radę Miejską w Łobzie. I tak na pytanie, z jakimi problemami spotyka się młodzież w grupie rówieśniczej - wymieniono jako najczęściej występujące alkoholizm oraz narkomanię (wykres 1).

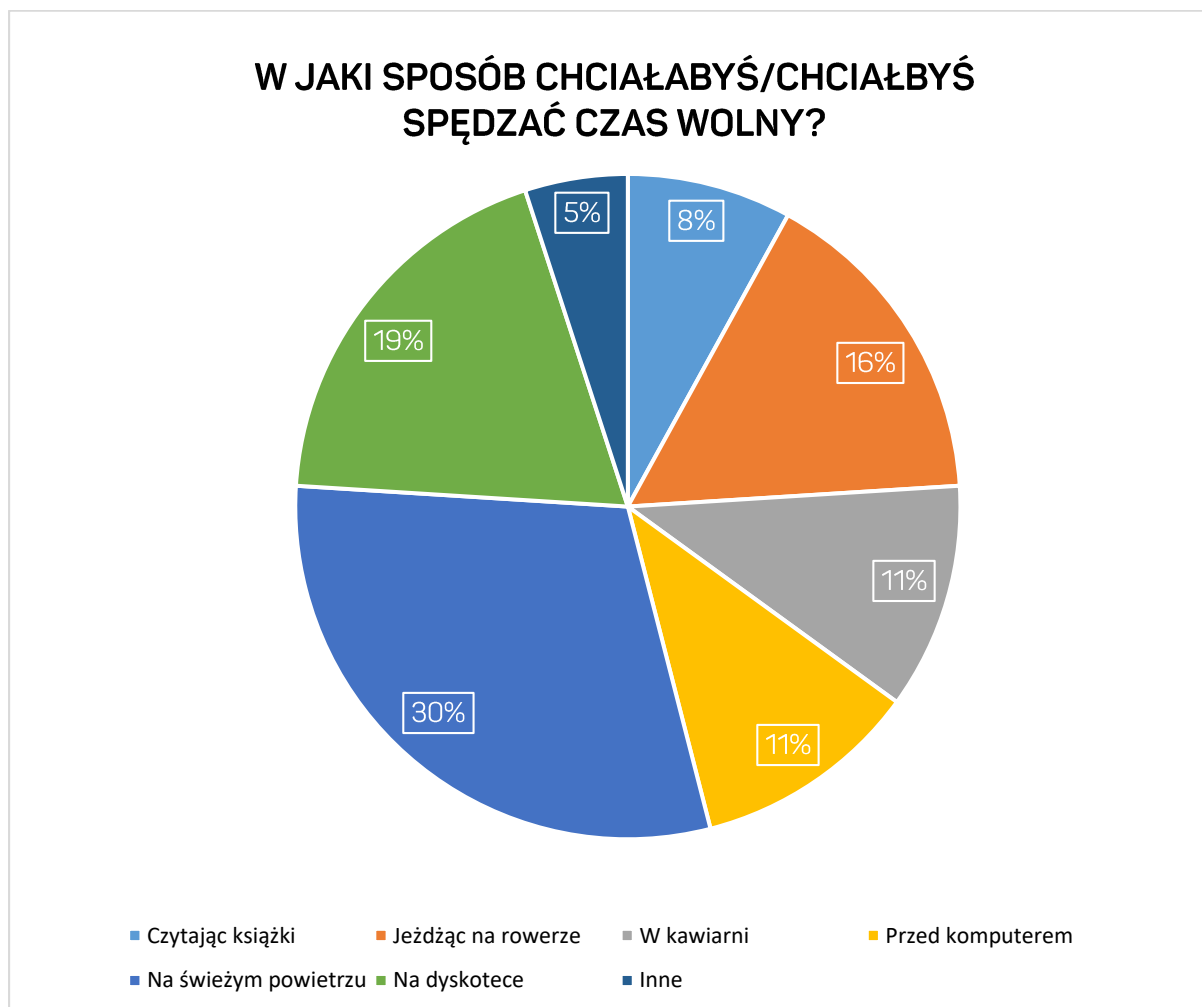
Wykres 1. Problemy z jakimi spotyka się młodzież wśród grupy rówieśniczej

Źródło: Badanie Młodzieżowej Rady Miejskiej, Łobez 2016.

W dalszej kolejności respondenci wskazali na przemoc w szkole, przemoc w rodzinie. Powyższa struktura odpowiedzi dowodzi istniejącym problemom wśród badanej społeczności, co może przyczynić się do przejmowania przez młodzież istniejących w otoczeniu niewłaściwych wzorców zachowań. Tym samym w kontekście rozważań zasadnym jest przedstawienie kolejnych wyników badań dotyczących sposobu, w jaki młodzież chciałaby spędzać wolny czas (wykres 2) oraz form aktywności, w jakich chciałaby uczestniczyć (wykres 3).

Wykres 2. Preferencje młodzieży dotyczące spędzenia wolnego czasu

Źródło: Badanie Młodzieżowej Rady Miejskiej, Łobez 2016.

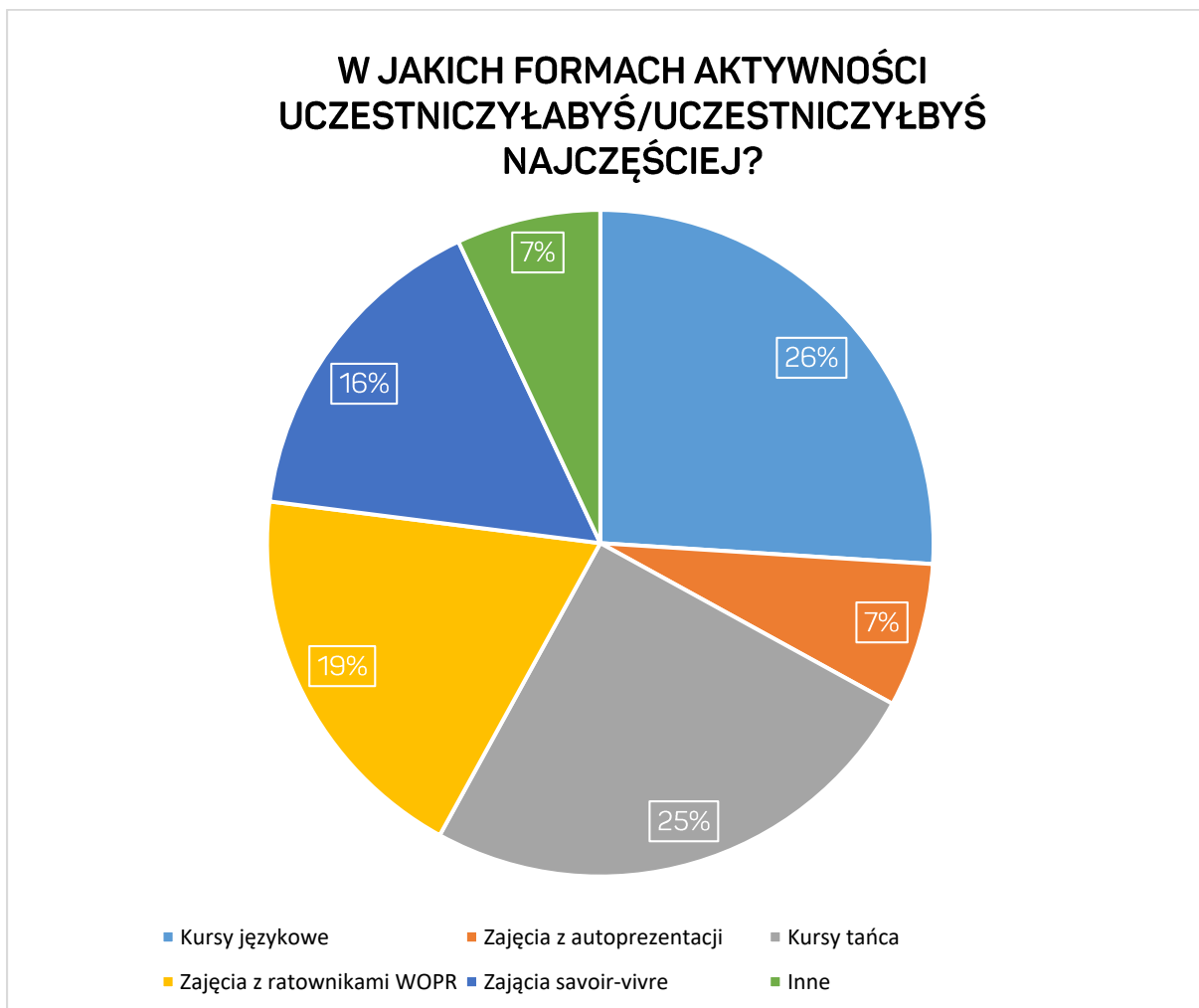
Zgodnie z danymi prawie połowa badanych (46%) woli spędzać wolny czas na świeżym powietrzu i dyskotecę (19%). 11% badanych preferuje spędzanie czasu przed komputerem lub w kawiarni, 8% woli czytać książki.

Warto powyższe wyniki skorelować z preferencjami młodzieży dotyczącymi form aktywności (wykres 3). Najwięcej młodzieży chętnie uczestniczyłaby w kursach językowych (26%) i tańca (25%). W dalszej kolejności respondenci wymienili zajęcia z ratownikami WOPR (19%) oraz zajęcia z savoir-vivre (16%).

Wiedza wynikająca z badań przeprowadzonych przez Młodzieżową Radę Miejską w Łobzie jest nie do przecenienia. Już sam fakt postawienia tak szczerze sformułowanych pytań przez młodych ludzi w stosunku do swoich rówieśników należy uznać za element wpisujący się w idee edukacji pozaformalnej. Spowodowało to uzyskanie, być może niemożliwych w innych okolicznościach, szczerych i diagnostycznych odpowiedzi. Komu innemu udałooby się przepytąć niemal wszystkich uczniów szkół ponadpodstawowych z całej gminy? Jeśli członkowie Rady Młodzieżowej sami postawili sobie tak sformułowane pytania tzn., że spowodowali, by wszyscy badani przed odpowiedzią podzielili się swoją refleksją i doświadczeniem. A to z kolei początek następnych rozważań– co możemy zmienić i jak tego dokonać, by można było liczyć na pełne zaangażowanie młodych ludzi? Można śmiało powiedzieć, że to

początek działań z przestrzeni edukacji pozaformalnej - nawet jeśli dotychczas termin ten jeszcze się nie pojawił na forum. Warto go zatem przybliżyć.

Wykres 3. Preferencje młodzieży dotyczące form aktywności

Źródło: Badanie Młodzieżowej Rady Miejskiej, Łobez 2016.

1. Istota edukacji pozaformalnej

We współczesnym dyskursie naukowym wyróżnia się trzy rodzaje edukacji tj.: **edukacja formalna, pozaformalna i nieformalna**. Poszczególne różnice pomiędzy wspomnianymi rodzajami edukacji zostały zobrazowane w niniejszej tabeli.

Tabela 1. Dyferencjacje edukacji formalnej, pozaformalnej i nieformalnej – ujęcie teoretyczne.

	Edukacja formalna (intencjonalna)	Edukacja pozaformalna (intencjonalna)	Edukacja nieformalna
Cel	tak	tak	nie
Plan	tak	tak	nie
Uczestnictwo	Głównie obowiązkowe; dobrowolne w dalszych etapach	Dobrowolne	Automatyczne
Lider, nauczyciel, prowadzący zajęcia	Dyrektywny	Wspierający, moderator, facylitator	Brak
Relacja między uczącym i odbiorcą	Hierarchiczna	Partnerska	Brak
Efekty uczenia się	Wiedza, informacje rzadziej praktyczne umiejętności	Kompetencje, praktyczne umiejętności	Kompetencje, praktyczne umiejętności, postawy, system wartości
Błędy	Podlegają karze, klasyfikacji	Są dopuszczalne, docenia się wyciąganie wniosków, dostrzeganie własnych błędów słabości i chęć pracy nad nimi	Uczymy się na błędach
Odpowiedzialność za rezultaty	Edukator	Uczestnik, grupa, moderator rozwoju (facylitator)	Jednostka
Wiek grupy	Grupa rówieśnicza	Bez znaczenia	Grupa międzypokoleniowa
Rola grupy w procesie uczenia się	Ma wpływ, ale nie jest kluczowa	Kluczowa	Jeśli istnieje ma znaczenie
Relacje wewnątrz grupy	Konkurencja	Współpraca	
Metody	Metody zestandaryzowane np. wykład, lekcja, szkolenie	Metody innowacyjne, bazujące na doświadczeniu i uczestnictwie, odpowiadanie na indywidualne potrzeby uczestników np. warsztaty, metoda projektowa, eventy, metody eksperymentalne, coaching, wolontariat	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie Novosadova, M., Selen, G., Piskunowicz, A., Mousa, S. H. N., Suoheimo, S., Radinja, T., & Reuter, P. (2007). *The impact of non formal education on young people and society. Non formal education book*, ss.1-58.

Dokonując analizy poszczególnych rodzajów edukacji należy stwierdzić, że **edukacja formalna** obejmuje naukę w systemie szkolnym. Tym samym kształcenie odbywa się w instytucjach szkolnych i edukacyjnych, zgodnie z zatwierdzonymi programami i planami kształcenia. Uczeń jest najczęściej zobligowany do uczestniczenia w zajęciach. Nauczyciel najczęściej w sposób podawczy realizuje treści merytoryczne, wykorzystując standardowe metody kształcenia. Jednocześnie obowiązuje hierarchiczna więź pomiędzy nauczycielem a uczniem. Ponadto uczeń zazwyczaj kształci się w grupie rówieśniczej, która nacechowana jest dość dużą rywalizacją i brakiem współpracy pomiędzy tworzącymi ją członkami. Ten rodzaj edukacji prowadzi do uzyskania kwalifikacji potwierdzonych świadectwem, zaświadczeniem o ukończeniu szkoły, certyfikatem lub dyplomem.

Odmiernym rodzajem edukacji jest **edukacja nieformalna**. W tej edukacji nie ma ustalonego celu i planu kształcenia, a jednostka społeczna staje się jego uczestnikiem automatycznie. Brak jest także nauczyciela i relacji pomiędzy uczniem a pedagogiem oraz relacji wewnątrz grupy. Brak jest także metod kształcenia.

Na tle powyższych rodzajów edukacji uwidacznia się potrzeba kształcenia społeczeństwa w systemie **edukacji pozaformalnej**. Ten rodzaj edukacji zwany jest nauką poprzez praktykę i doświadczenie, gdyż zgodnie z modelem Davida Kolba⁴ realizowany jest w czterech fazach: doświadczenia, refleksji, konceptualizacji (wyciągania wniosków z doświadczenia) oraz aktywnego eksperymentowania (zastosowania wiedzy w praktyce).

Warto w tym miejscu zauważyć jak istotna jest rola osoby ułatwiającej proces pozaformalnego uczenia się, czyli rola tzw. **moderatora rozwoju** nazywanego też w literaturze **facylitorem**⁵

1. Od moderatora w znacznym stopniu zależy wytworzenie właściwego nastroju i klimatu pracy w grupie.
2. Moderator pomaga wydobyć i uporządkować zarówno indywidualne cele członków grupy, jak i ogólne cele grupy. Dobrze, jeśli przyjmuje bez obaw odmienne stanowiska członków grupy i ich kontrowersyjne wnioski oraz pozwala na ich swobodne wypowiedzianie się i działanie – wtedy tworzy właściwy klimat uczenia się (rozwoju).
3. Moderator rozwoju wzmacnia dążenia każdego członka grupy i pomaga we wdrożeniu ustalonych przez niego celów. Jeśli uczestnicy potrzebują być wspierani, wówczas moderator rozwoju, akceptując to, pomaga im znaleźć i wybrać indywidualną przestrzeń samorealizacji.
4. Moderator rozwoju organizuje łatwy dostęp do materiałów pomocniczych, wspomagających proces uczenia się – każdego źródła, które może być wykorzystane przez uczestników w celu osiągnięcia lepszych efektów w uczeniu się i realizacji własnych zamierzeń.
5. Moderator rozwoju uważa siebie za elastyczne źródło wiedzy, które może być pomocne grupie, ale nie sprowadza siebie wyłącznie do tej roli. Przyjmuje rolę doradcy, wykładowcy czy osoby wspierającej z racji posiadanego doświadczenia.
6. Udziałając w odpowiedzi lub włączając się do rozmowy w grupie, moderator rozwoju akceptuje zarówno intelektualną wartość wypowiedzi jej członków, jak i ich nastawienie emocjonalne, starając się nadać każdemu aspektowi jednakowo ważne znaczenie. Równoważne są dla niego opinie grupy jak i indywidualnych jej członków.

⁴ D.A. Kolb, *Experiential Learning: experience as the source of learning and development*, Prentice-Hall, New Jersey 1984

⁵ M.S.Knowles, E.F.Holton III, R.A. Swanson, *Edukacja dorosłych. Podręcznik akademicki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.

7. Moderator rozwoju nieustannie pracuje nad swoimi relacjami z uczestnikami, wchodząc w rolę równoprawnego, aktywnego uczestnika, członka tejże grupy, nienarzucającego swojego zdania, ale wypowiadającego się na takich samych zasadach, jak inni.
8. Moderator rozwoju przejmuje inicjatywę w dzieleniu się uczuciami z grupą w taki sposób, który nie jest ani narzucaniem się, ani manipulacją, a raczej prezentacją swojego stanowiska, które członkowie grupy mogą przyjąć lub nie. Dlatego też moderator rozwoju ma swobodę w wyrażaniu uczuć, dzieleniu się zadowoleniem czy wypowiadaniem sądów, które nie są oceną innych.
9. W trakcie zdobywania doświadczenia w pracy z grupą, moderator rozwoju stara się zdiagnozować źródło trudnych sytuacji, które mogą być spowodowane czymś bólem czy cierpieniem. W takich sytuacjach moderator rozwoju próbuje w delikatny sposób wesprzeć uczestnika i budować atmosferę zrozumienia w grupie.
10. Moderator rozwoju rozpoznaje i akceptuje własne ograniczenia, stale się uczy i doskonali w swojej roli.

Według definicji zawartej w przewodniku po programie **Młodość w działaniu**: „Edukacja pozaformalna, czy uczenie się pozaformalne oznacza uczenie się poza formalnym programem nauczania. Działania czy zajęcia w ramach uczenia się pozaformalnego angażują uczestników na zasadzie dobrowolnej i są starannie zaplanowane, aby wspierać ich rozwój indywidualny, społeczny oraz zawodowy.”

Tym samym edukacja pozaformalna, w odróżnieniu od edukacji formalnej, zakłada odrębne formy pracy i jej efekty. Wynika to z podstawowej właściwości edukacji pozaformalnej, tj. braku zastosowania szkolnych reguł podstawy programowej. Co więcej, edukacja pozaformalna obejmuje wszelkiego rodzaju rozmowy, spotkania towarzyskie, które poprzez wymianę informacji dostarczają wiedzy, kształtują myślenie poszczególnych jednostek o współczesnych problemach świata.

Uwzględniając powyższe właściwości edukacji pozaformalnej Fundacja Bonin zrealizowała projekt przy wsparciu programu Unii Europejskiej Erasmus + pt. „Wake-up! Intensyfikacja edukacji pozaformalnej młodzieży w Gminie Łobez poprzez strategiczne partnerstwa międzynarodowe”. Celem projektu była poprawa jakości kształcenia, szkolenia i pracy z młodzieżą, dzięki włączeniu w proces edukacji metod nauczania pozaformalnego, opracowanych na potrzeby mieszkańców regionu Gminy Łobez. W projekcie uczestniczyły organizacje z trzech krajów: Polski (Fundacja Bonin, Międzynarodowe Centrum Studiów i Spotkań im. D. Bonhoeffera), Niemiec (Schloß Trebnitz Bildungs- u. Begegnungszentrum e.V, AgitPolska e.V.) i Holandii (Richter). Uczestnictwo dwóch jednostek eksperckich pozwoliło na opracowanie i przetestowanie nowych metod w projekcie „Wake-up!”. Udział młodzieży, zgodnie z ideą edukacji pozaformalnej, był dobrowolny. Uczenie odbywało się w różnych kontekstach i środowiskach, stworzono młodzieży sprzyjające warunki dla samospołnienia, samorozwoju, kreatywności, samoekspresji oraz zaangażowania. Każdy uczestnik miał świadomość, że: 1) grupa jest źródłem wiedzy, 2) relacje między prowadzącymi i uczącymi się mają charakter partnerski, 3) proces uczenia się ma charakter holistyczny.

Kształtowaniu powyższych umiejętności służą znane i przetestowane m.in. podczas dwukrotnych wymian młodzieżowych w ramach projektu „Wake-up!”- metody edukacji pozaformalnej.

2. Edukacja pozaformalna w Gminie Łobez - wyniki badań

2.1 Metodyka

W celu ewaluacji działań projektu pt.: "Wake-up! Intensyfikacja edukacji pozaformalnej młodzieży w Gminie Łobez poprzez strategiczne partnerstwa międzynarodowe", w okresie trwania projektu t.j.: od kwietnia 2016 do stycznia 2018 r. przeprowadzono badania wśród młodzieży w wieku 14 – 19 lat, która uczestniczyła w projekcie (łącznie ankietę wypełniło 28 osób t.j.: 14 osób z Polski z Gminy Łobez i 14 osób z Niemiec z miasta Berlin). Zbiorowość ta stanowiła grupę testową badań. W pierwszej kolejności dokonano oceny zasadności edukacji pozaformalnej w Gminie Łobez. Diagnoza ta stanowiła podstawę do przeprowadzenia badań ewaluacyjnych projektu „Wake-up!” w zakresie efektów związanych z implikacją w projekcie metod edukacji pozaformalnej. W tym zakresie edukacja pozaformalna była ukierunkowana na wzmocnienie kluczowych umiejętności i kompetencji młodzieży. W przeprowadzonym badaniu poddana była ocenie:

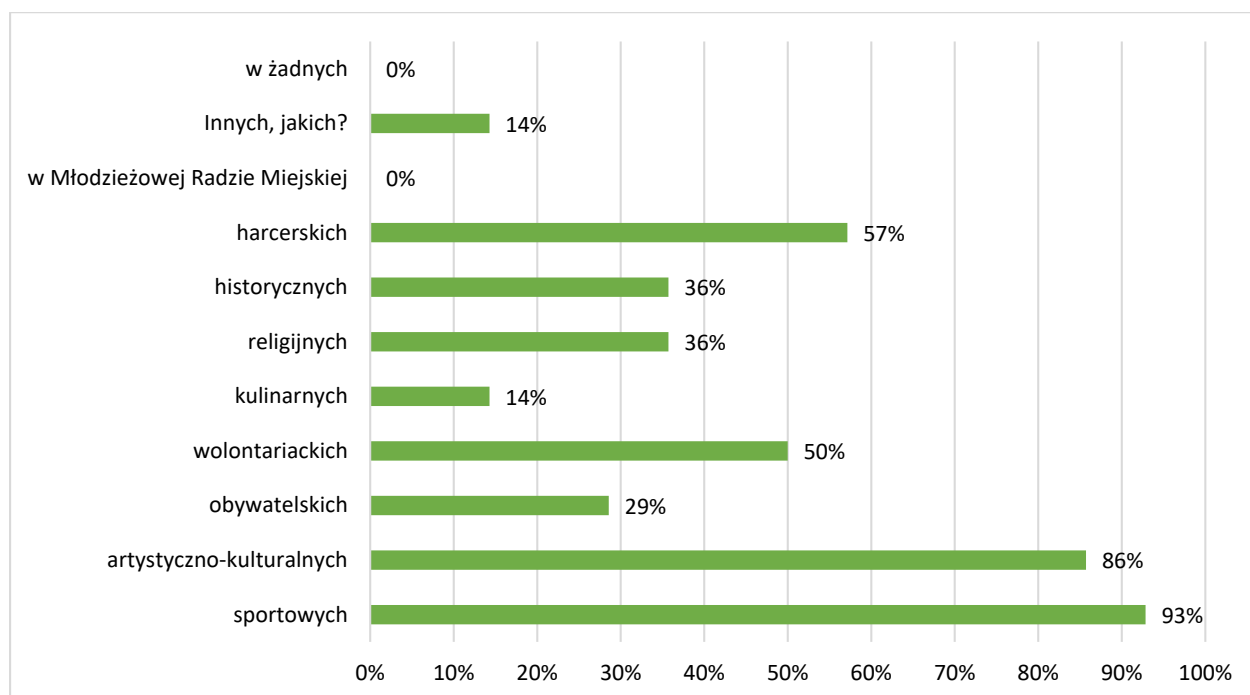
- współpraca w międzykulturowej grupie,
- rozpoznawanie własnych potrzeb,
- komunikowanie własnych potrzeb,
- podejmowanie decyzji,
- argumentowanie własnego stanowiska,
- wypowiadanie się na forum,
- udzielanie konstruktywnej informacji zwrotnej,
- przygotowywanie wypowiedzi własnej i prezentowanie jej innym osobom,
- branie odpowiedzialności za wspólne zadania,
- umiejętność słuchania wypowiedzi innych osób,
- rozwiązywanie konfliktów,
- porozumiewanie się w języku ojczystym i obcym,
- planowanie dnia,
- umiejętności cyfrowe,
- dbanie o środowisko naturalne,
- zdobycie wiedzy na temat finansowania działań młodzieżowych.

Uzupełnieniem badania efektywności edukacji pozaformalnej w projekcie była diagnoza postrzegania edukacji pozaformalnej przez instytucje: Urząd Gminy Łobez i jednostki własne Gminy Łobez oraz diagnoza postrzegania i wykorzystywania edukacji pozaformalnej przez organizacje pozarządowe, kierujące swoje działania do młodzieży. Badania były przeprowadzone w okresie od maja 2016 do stycznia 2018 roku. Pierwsze z nich przeprowadzono wśród przedstawicieli Gminy Łobez (3 osoby) i jednostek własnych gminy (8 osób). Drugie zaś zostało przeprowadzone wśród przedstawicieli 15 organizacji pozarządowych. W obydwu badanych grupach metodyka badawcza była oparta na podejściu ilościowym, zawierającym opis zjawisk jakościowych. Narzędziem badawczym był wywiad kwestionariuszowy. Ponadto, dla uwypuklenia istotności problemu, pozyskane dane zostały dodatkowo zestawione z zapisami dokumentów strategicznych Gminy Łobez w zakresie odniesień do edukacji młodzieży i form jej wsparcia.

2.2 Diagnoza stanu - konieczność wdrożenia edukacji pozaformalnej w Gminie Łobez na przykładzie badań w projekcie „Wake-up!”

W celu uzasadnienia wdrożenia edukacji pozaformalnej w Gminie Łobez, zapytano młodzież zamieszkującą tereny gminne, w jakich aktywnościach pozaszkolnych uczestniczy. Wyniki badań prezentuje wykres 4.

Wykres 4. Aktywność pozaszkolna młodzieży Gminy Łobez

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Zdecydowana większość młodzieży uczestniczy w zajęciach sportowych (93%), artystyczno – kulturalnych (86%) oraz harcerskich (57%). W dalszej kolejności były wymieniane: wolontariat (50%), zajęcia historyczne (36%), religijne (36%) oraz obywatelskie (29%). Najmniej wskazań było wśród aktywności, które związane są z zainteresowaniami kulinarnymi (14%) i innymi – w tej kwestii były wymieniane taniec i teatr (14%).

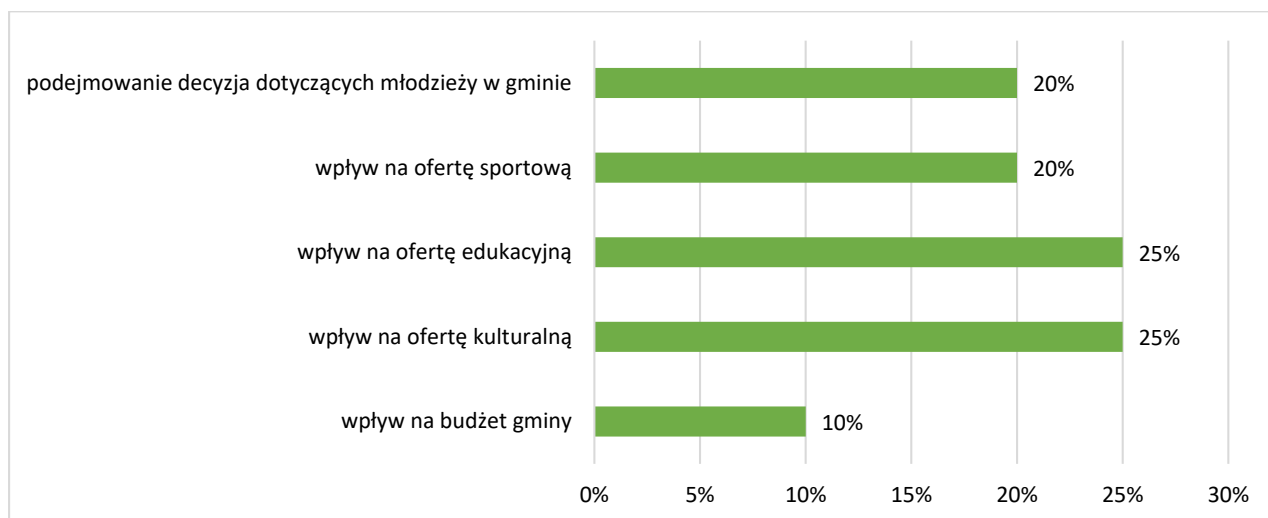
Uwzględniając powyższe wyniki, zapytano młodzież o własne pomysły, które chciałyby zrealizować w swojej miejscowości. W tym względzie uczestnicy badania mieli trudności ze sprecyzowaniem swojego stanowiska. Tylko niewielki odsetek osób (10 %) podzieliło się swoimi pomysłami. Były to następujące idee:

- „Zorganizowanie referendum na temat tego, czego chcą młodzi ludzie w mieście”,
- „Stworzyć działania wspierające relacje pomiędzy młodzieżą a 'starszymi', żeby zatrzeć trochę różnice”,
- „Stworzenie możliwości otworzenia się na forum, np. w mówieniu własnego zdania, bądź pokazać, że mówienie NIE nie jest trudne, chciałabym też pokazać, że każdy człowiek jest wart uwagi np. poprzez prace z filmem bądź warsztatem dziennikarskim”.

Interesujący jest fakt, że zdecydowana większość uczestników badania nie chciała dzielić się swoimi pomysłami, twierdząc, że „i tak nic z tego nie będzie, i tak nikt nie będzie chciał słuchać, po co?”.

Pomimo faktu, że młodzież z Gminy Łobez nie wierzyła w sens inicjowania własnych pomysłów do realizacji, postanowiono zapytać ich o chęć wpływu na podejmowane decyzje w gminie (wykres 5).

Wykres 5. Chęć wpływu na proces podejmowania decyzji w Gminie Łobez

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Co piąty uczestnik badania chciał mieć wpływ na proces podejmowania decyzji dotyczącej oferty edukacyjnej i kulturalnej, co piąty – oferty sportowej oraz dedykowanej dla młodzieży, natomiast co szósty chciał mieć głos w decydowaniu o budżecie gminy.

Kolejne pytanie jakie zadano młodzieży dotyczyło określenia braków w ofercie gminy dla młodzieży. Najwięcej młodzieży wskazało na następujące problemy:

- brak stałego miejsca spotkań **wyłącznie dla młodzieży**,
- brak organizacji zajęć dla najmłodszych,
- brak projektów dla młodzieży,
- brak ofert/imprez integrujących i wymagających wspólnych działań,
- brak kina, oferty kulturalnej,
- brak szkółek i kół strzeleckich,
- brak lodowiska w dowolnej części Łobza.

Mając na względzie, że młodzież chce mieć wpływ na proces decyzyjny w Gminie Łobez oraz potrafi określić braki w ofercie gminy dla młodzieży, zasadne było pytanie, czy gdyby dano im szansę, to czy zaangażowaliby się w wybory? Pytanie to miało na względzie zbadanie ich postaw przedsiębiorczych, ukierunkowanych na sprawczość działania. Zdecydowana większość – 90% wzięłaby udział w głosowaniu, 20% przysłaby na spotkanie z kandydatami, natomiast 10% kandydowałaby do Rady Gminy.

Prezentowane rezultaty wskazują jednoznacznie, że młodzież z Gminy Łobez posiada potencjał przedsiębiorczy, który można wykorzystać w procesie kształtowania postaw obywatelskich, a te z kolei mogą przyczynić się do wzrostu społeczno-gospodarczego gminy. Jednym z mechanizmów, jaki można

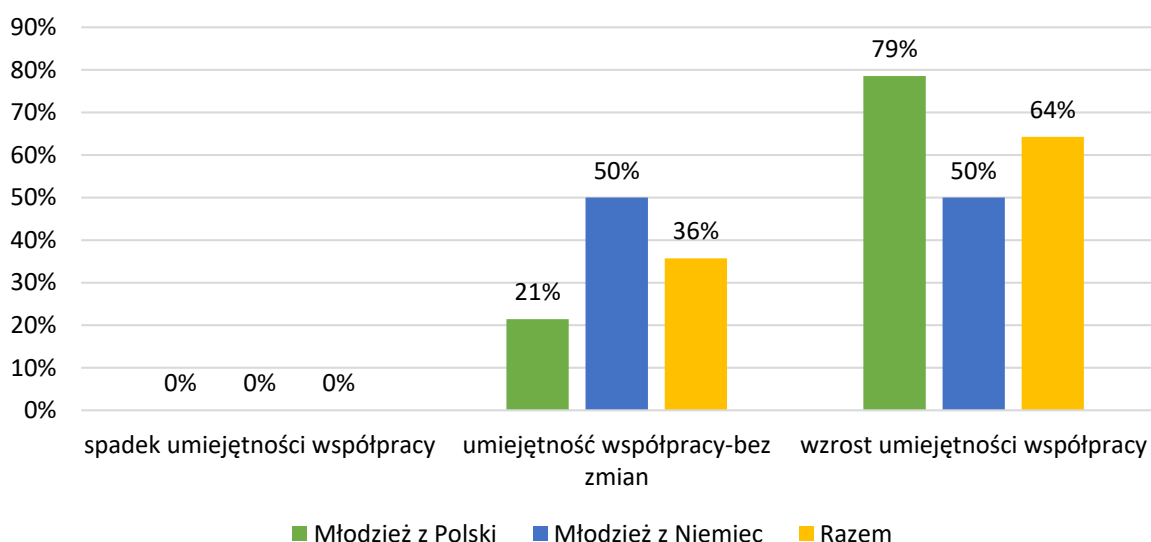
wykorzystać w tym procesie jest edukacja pozaformalna, która sprzyja rozwojowi kompetencji społecznych, indywidualnych i grupowych, a także buduje społeczność aktywną i odpowiedzialną za swoją małą ojczyznę.

2.3 Efekty wykorzystania metod edukacji pozaformalnej w projekcie - wyniki badań

W celu zdiagnozowania efektów edukacji pozaformalnej w projekcie pt.: „Wake-up! Intensyfikacja edukacji pozaformalnej młodzieży w Gminie Łobez poprzez strategiczne partnerstwa międzynarodowe”, w pierwszej kolejności zapytano respondentów o opinie związane ze wzmocnieniem ich kompetencji miękkich.

Według otrzymanych danych młodzież w 64 % rozwinęła kompetencje współpracy w grupie międzykulturowej. Niespełna jedna trzecia respondentów stwierdziła, że nie zauważyła zmian w kontekście rozwoju tej kompetencji (wykres 6).

Wykres 6. Współpraca w grupie międzykulturowej

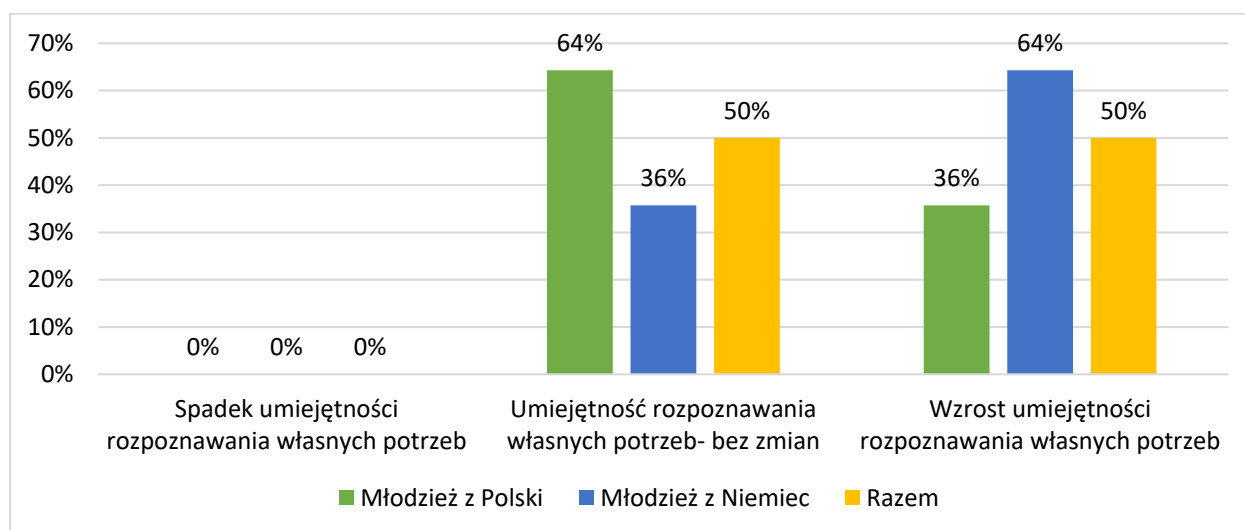

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Analizując zmiany kompetencji młodzieży z Gminy Łobez należy stwierdzić, że prawie 80% badanych jednoznacznie stwierdziło wzrost umiejętności współpracy w grupie międzynarodowej, niespełna co piąta osoba nie zauważyła żadnych zmian. Dla młodzieży z Niemiec odsetek ten był mniejszy i wynosił 50% w kontekście wzrostu kompetencji oraz 50% w kontekście braku zauważalnych zmian.

Prawidłowe funkcjonowanie jednostki w rówieśniczej grupie zdeterminowane jest także m.in. umiejętnością rozpoznawania własnych potrzeb. Stąd też zasadnym była ocena kształtowania się tej umiejętności w badanej grupie. Szczegółowe wyniki przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 7. Rozpoznawanie własnych potrzeb

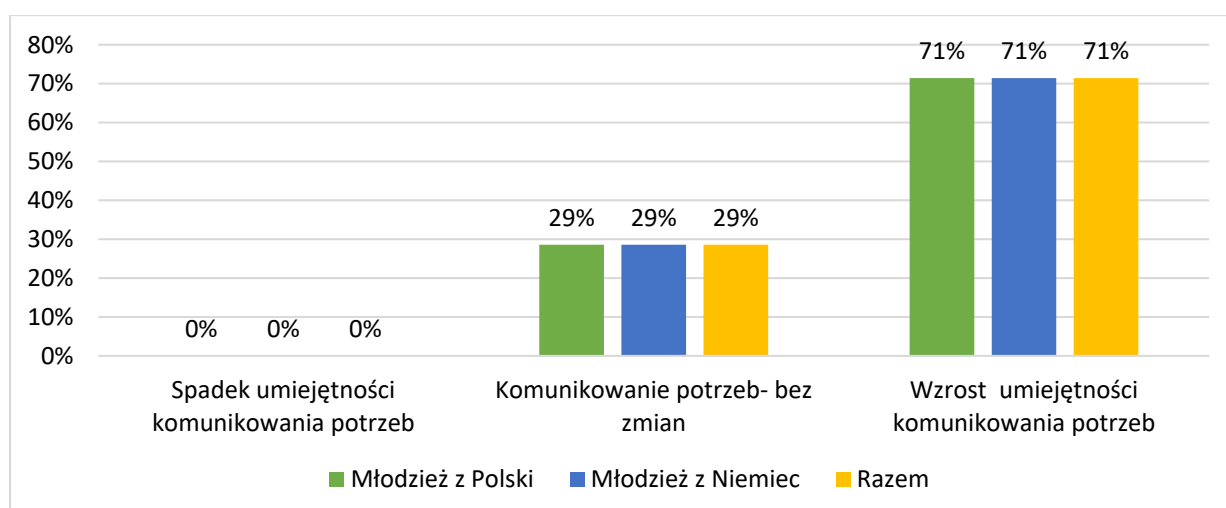

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Uczestnicy projektu w wyniku zastosowanych metod edukacji pozaformalnej podnieśli świadomość rozpoznawania swoich potrzeb, przy czym najczęściej pozytywnej deklaracji było wśród młodzieży z Niemiec 64 %, a ogółem 50%.

Zgodnie z podejściem socjologicznym kolejnym etapem po zdobyciu umiejętności rozpoznawania własnych potrzeb jest ich komunikowanie w różnych kontekstach społecznych. Właściwe dane dla uczestników w tym względzie zostały zaprezentowane na wykresie 8.

Wykres 8. Komunikowanie swoich potrzeb

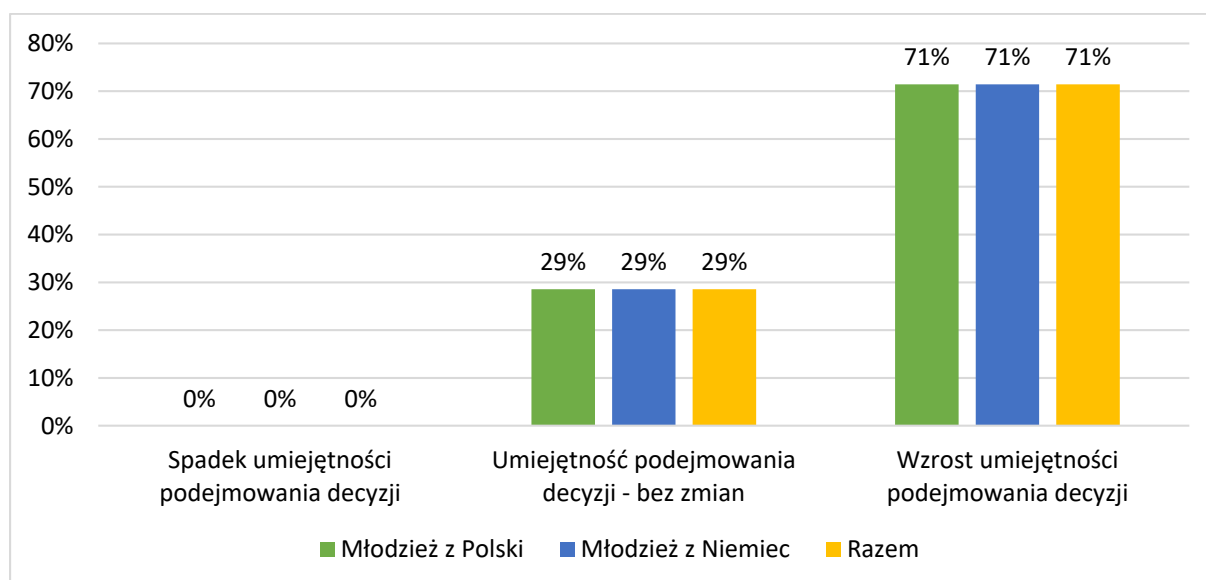
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Dzięki wykorzystaniu metod edukacji pozaformalnej umiejętność komunikowania swoich potrzeb wzrosła wśród uczestników projektu do 71 %. Tylko co trzecia osoba nie zauważyła żadnych istotnych zmian. Biorąc pod uwagę kraje pochodzenia uczestników projektu należy stwierdzić brak występujących różnic. Tym samym młodzież z Gminy Łobez oraz z Berlina wzmocniła umiejętność komunikowania

swoich potrzeb. Wynik ten może oznaczać, że odpowiedni dobór metod edukacji pozaformalnej wzmacnia kompetencje osób, bez względu na środowisko, w którym funkcjonują.

Kluczową umiejętnością w dorosłym życiu jest zdolność podejmowania decyzji. Dzięki zastosowanym w projekcie metodom edukacji pozaformalnej ponad 70% respondentów oceniło, że nastąpił u nich wzrost umiejętności podejmowania decyzji (wykres 9).

Wykres 9. Podejmowanie decyzji

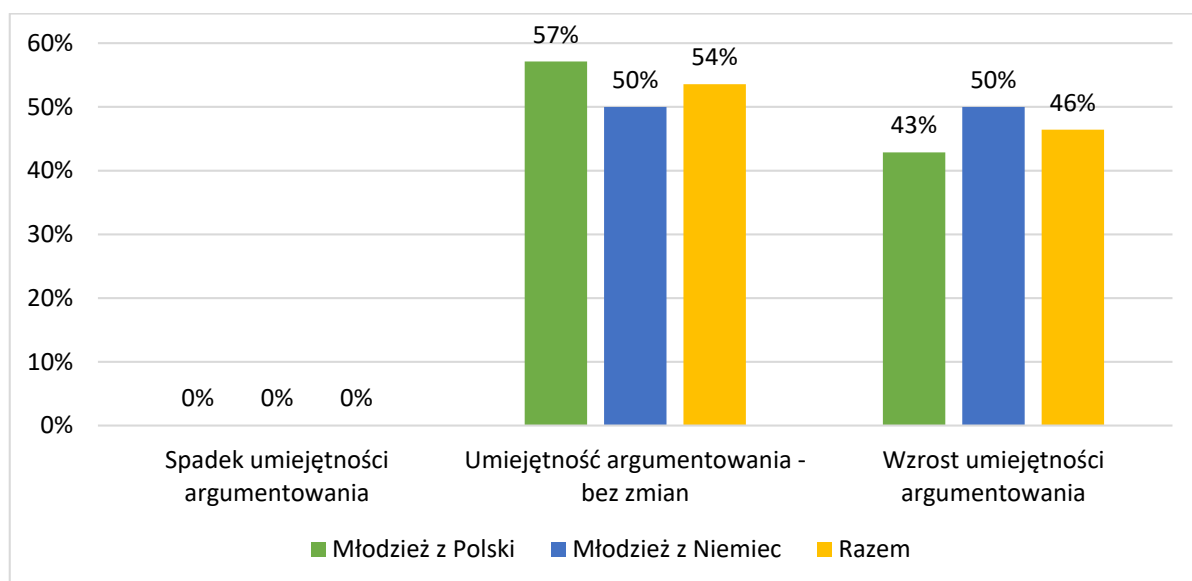

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Podobnie jak ma to miejsce w przypadku oceny umiejętności komunikowania się w grupie, należy stwierdzić brak występujących różnic pomiędzy młodzieżą z Gminy Łobez oraz Niemiec. Również w tym przypadku wynik może oznaczać, że odpowiedni dobór metod edukacji pozaformalnej niweluje wpływ warunków zewnętrznych na proces kształtowania tej kompetencji.

Kolejną kompetencją testowaną w projekcie była umiejętność argumentowania własnego stanowiska w różnych sytuacjach społecznych (wykres 10).

Wykres 10. Argumentowanie własnego stanowiska

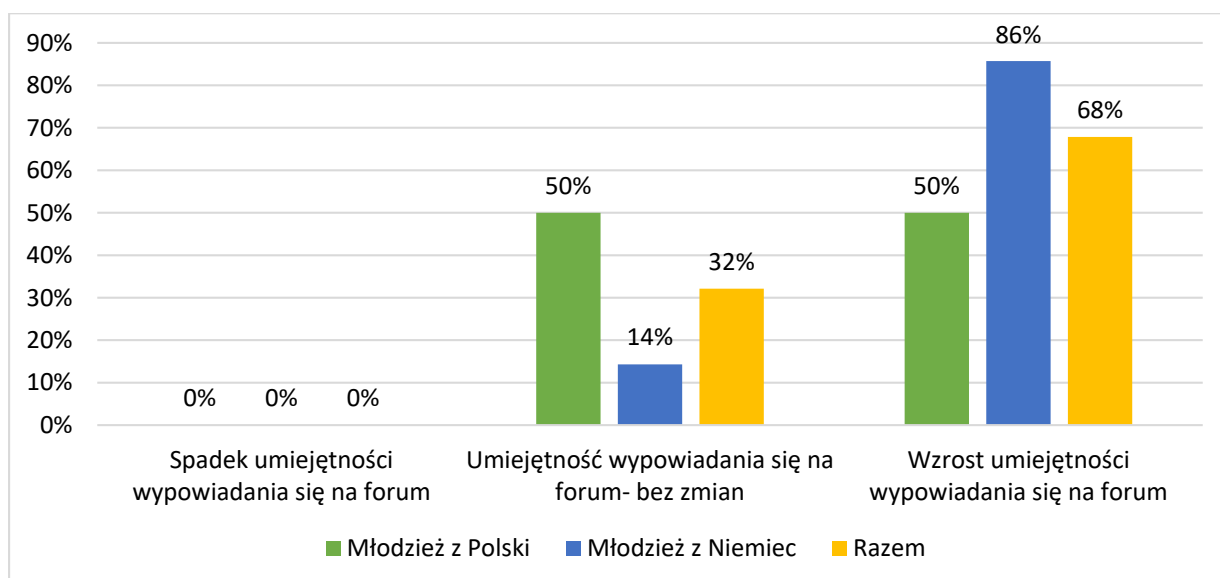

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Według deklaracji 54 % uczestników nie podniosła swoich kompetencji, natomiast 46% zauważyła wzrost kompetencji w zakresie argumentowania własnego stanowiska.

Bardzo ważną umiejętnością dla funkcjonowania we współczesnym świecie jest wypowiadanie się na forum. Zasadnym było sprawdzenie, czy zastosowane w projekcie metody edukacji pozaformalnej przyczyniły się do jej wzmocnienia (wykres 11).

Wykres 11. Wypowiadanie się na forum

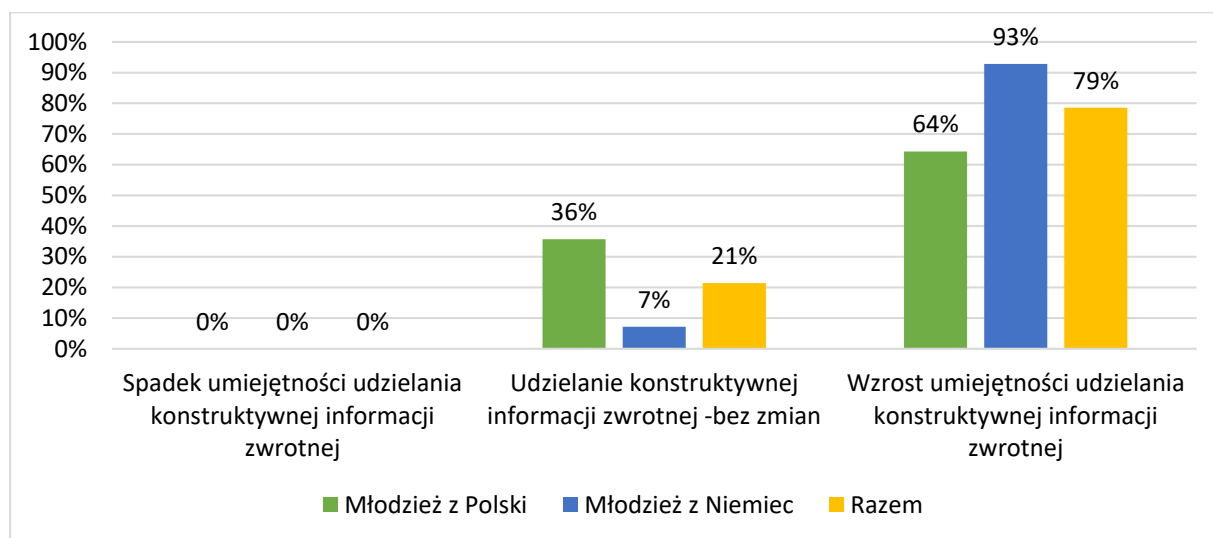

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Z uzyskanych wyników jednoznacznie wynika, że młodzież wzmocniła kompetencje związane z wypowiadaniem się na forum. 50% młodzieży z gminy Łobez oraz 86% z Berlina zadeklarowała wzrost analizowanej kompetencji.

Z punktu realizacji celu projektu interesująca była także ocena rozwoju kompetencji związanej z udzielaniem konstruktywnej informacji zwrotnej. Szczegółowe rezultaty zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 12. Udzielanie konstruktywnej informacji zwrotnej.

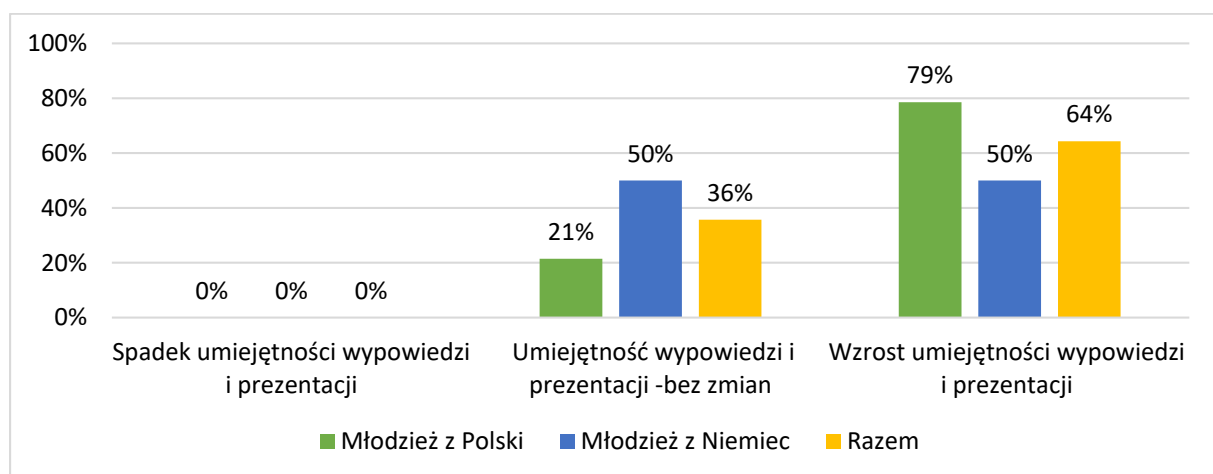

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Młodzież w zdecydowanej większości (79%) potwierdziła wzrost umiejętności formułowania konstruktywnej informacji zwrotnej, przy czym odsetek tych wskazań dla młodzieży z Polski wyniósł 64%, a z Niemiec 93%.

Inną istotną kompetencją, jaka była kształtowana w projekcie dzięki zastosowaniu edukacji pozaformalnej, było przygotowanie wypowiedzi własnej i zaprezentowanie jej innym osobom (wykres 13).

Wykres 13. Przygotowanie wypowiedzi własnej i zaprezentowanie jej innym osobom

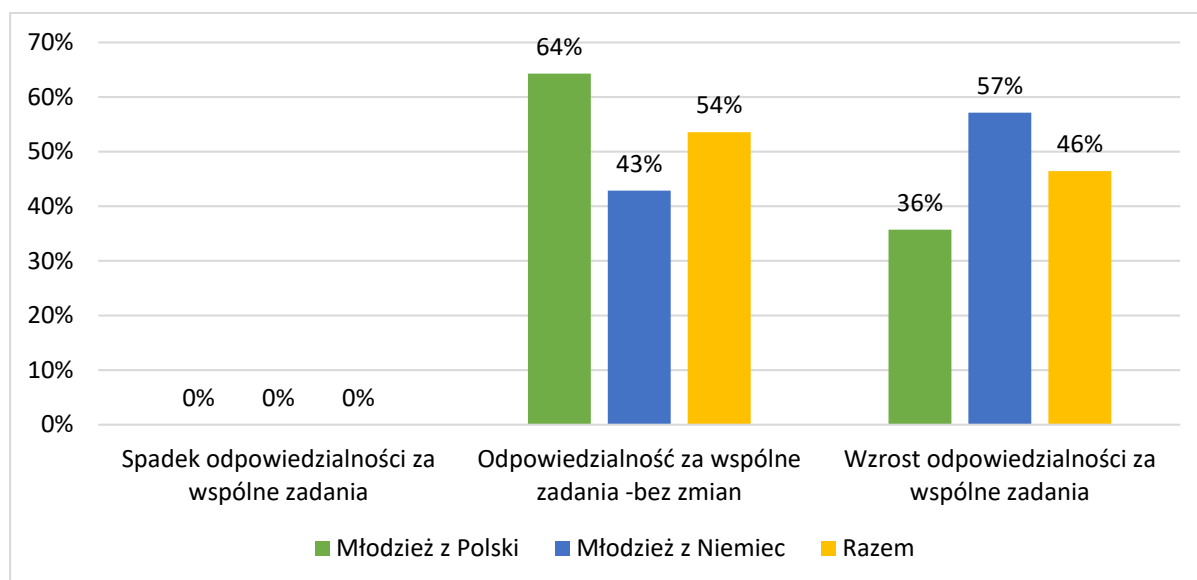

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Na podstawie uzyskanych rezultatów należy stwierdzić, że dwie trzecie uczestników projektu zauważyła wzrost umiejętności wypowiedzi i prezentacji, przy czym najwyższy wzrost należy zauważyć wśród młodzieży z Gminy Łobez (79%).

W projekcie „Wake-up!” dokonano także weryfikacji kompetencji związanej z braniem odpowiedzialności za wspólne zadania. Szczegółowe rezultaty prezentuje wykres 14.

Wykres 14. Branie odpowiedzialności za wspólne zadania

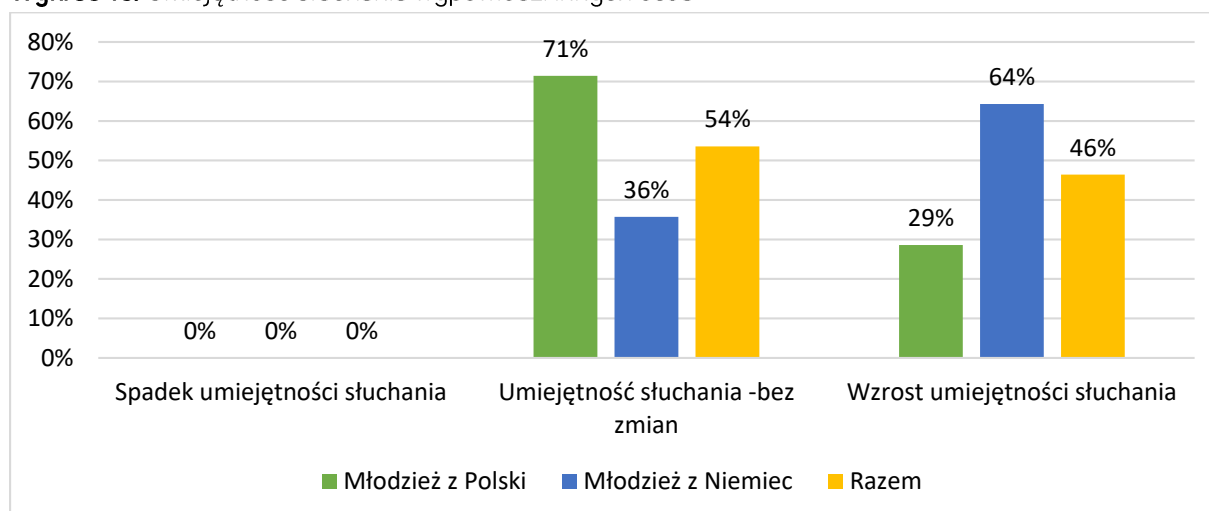

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

46% uczestników projektu stwierdziło, że dzięki zastosowaniu metod edukacji pozaformalnej zaobserwowało wzrost odpowiedzialności za wspólne zadania. W tej grupie co trzecia osoba była z Polski i co druga z Niemiec.

Inną ważną kompetencją w kontekście kształtowania postaw przedsiębiorczych i społeczeństwa obywatelskiego jest umiejętność słuchania wypowiedzi innych osób (wykres 15).

Wykres 15. Umiejętność słuchania wypowiedzi innych osób

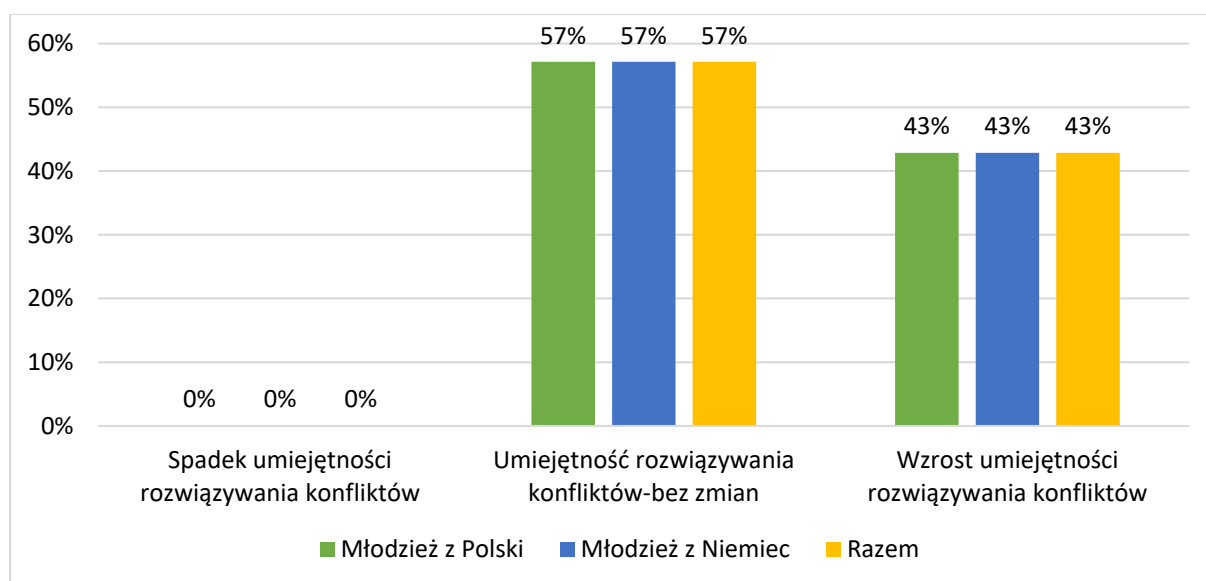

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Zgodnie z zaprezentowanymi wynikami można stwierdzić, że 46% młodzieży zadeklarowało wzrost umiejętności słuchania innych osób, w tym względzie odsetek młodzieży z Niemiec wyniósł 64%, natomiast odsetek młodzieży z Polski 29%.

We współczesnym życiu codziennym istnieje wiele konfliktów, tym samym zasadnym było zbadanie, czy w projekcie z zastosowaniem metod kształcenia pozaformalnego moderator zmiany wspierał młodych ludzi w umiejętności rozwiązywania trudnych sytuacji. Właściwe dane dla zobrazowania powyższej właściwości prezentuje wykres 16.

Wykres 16. Rozwiązywanie konfliktów

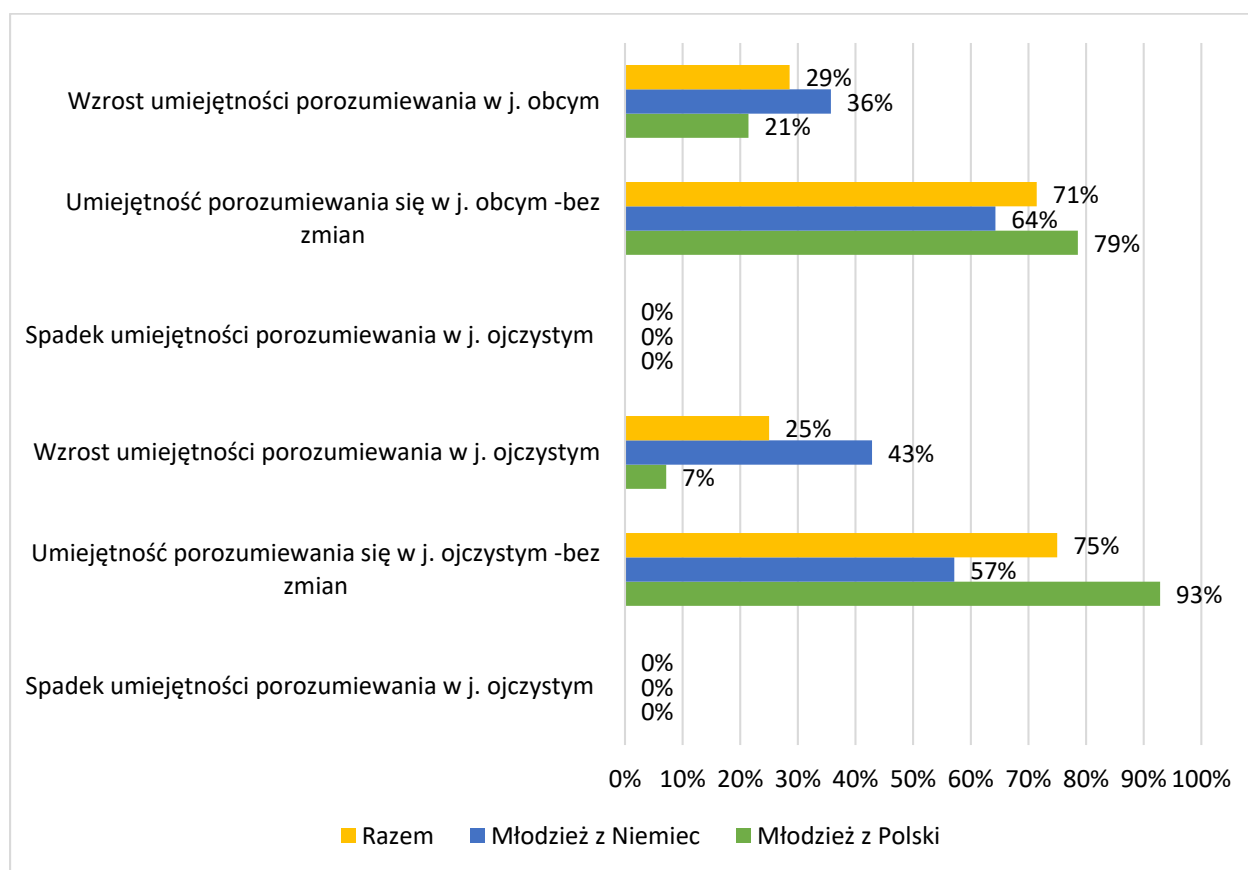

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

43% badanych jednoznacznie potwierdziło wzrost umiejętności rozwiązywania konfliktów, natomiast 57% nie zaobserwowało żadnych zmian. Ponadto nikt z badanych nie stwierdził spadku umiejętności rozwiązywania problemów.

W komunikacji istotnym elementem jest porozumiewanie się w języku ojczystym, a także w języku obcym. Obie te kompetencje zostały zweryfikowane podczas ewaluacji letnich spotkań młodzieży.

Wykres 17. Porozumiewanie się w języku ojczystym i obcym

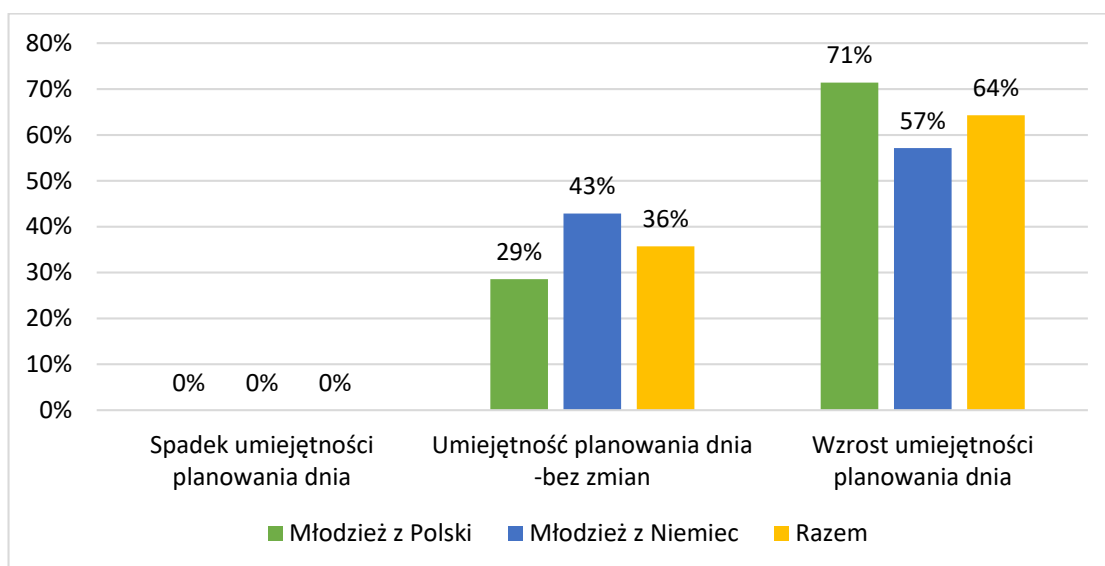

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Zgodnie z uzyskanymi rezultatami należy stwierdzić, że zastosowane metody przyniosły wzrost kompetencji w obu przypadkach - dla 29% badanych wzrosła umiejętność porozumiewania w języku obcym, a dla 25% w języku ojczystym. W kontekście podziału badanej zbiorowości według narodowości należy stwierdzić, że wzrost umiejętności porozumiewania się w języku obcym oraz ojczystym dla młodzieży z Polski wyniósł odpowiednio 21% i 7%, natomiast dla młodzieży z Niemiec kształtował się na poziomie 36% i 43%.

W badaniu efektywności metod edukacji pozaformalnej zastosowanych w projekcie „Wake-up!” postanowiono także ocenić kompetencje związane z umiejętnym planowaniem dnia. Szczegółowe dane zostały zaprezentowane na poniższym wykresie.

Wykres 18. Planowanie dnia.

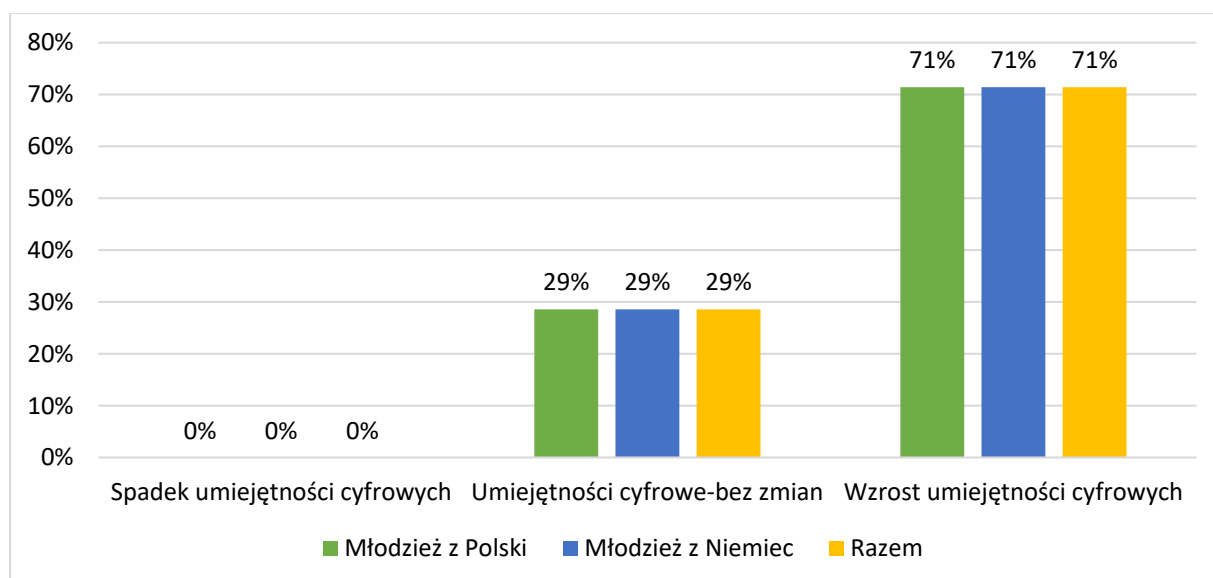

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Dwie trzecie młodzieży jednoznacznie stwierdziła, że dzięki edukacji pozaformalnej w projekcie zaobserwowało wzrost umiejętności planowania dnia. W tej grupie ponad 70% stanowiła młodzież z Gminy Łobez. Natomiast jedna trzecia badanych nie zauważyła żadnych zmian.

Następną kompetencją jaką poddano weryfikacji były umiejętności wykorzystania w życiu urządzeń cyfrowych (wykres 19).

Wykres 19. Umiejętności cyfrowe

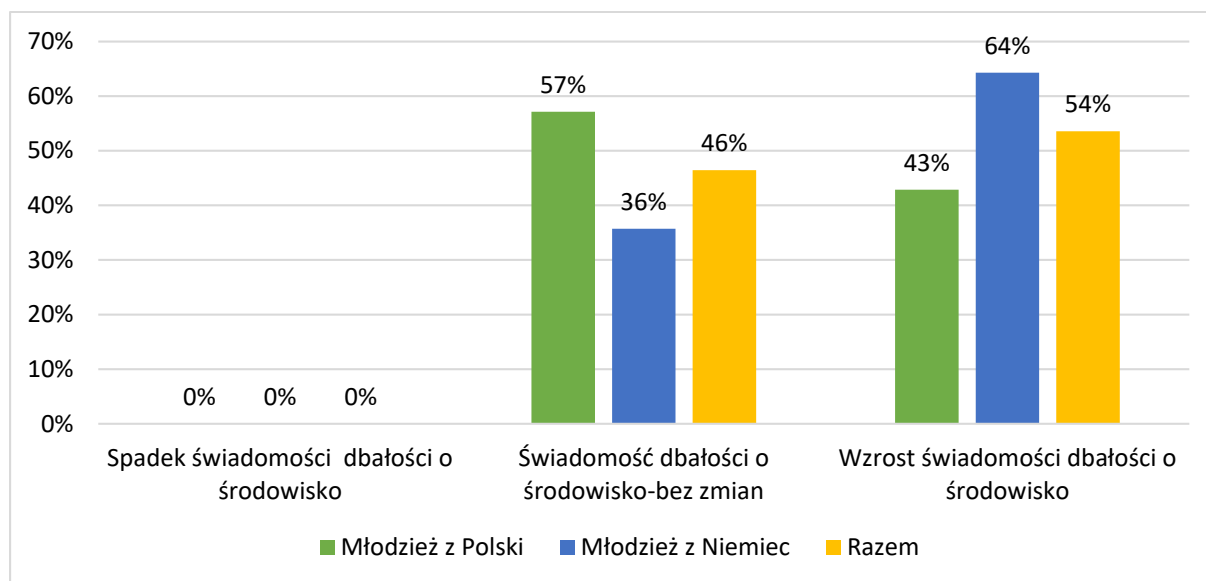

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

W wyniku działań metodycznych zrealizowanych w projekcie „Wake-up!” ponad 70% uczestników zwiększyło kompetencje cyfrowe. W tym względzie nie zaobserwowano żadnych różnic pomiędzy młodzieżą z Polski i Niemiec.

W kontekście procesów globalizacji istotną kompetencją młodzieży jest kształtowanie jej świadomości w zakresie dbałości o środowisko naturalne. Tym samym edukacja pozaformalna winna sprzyjać wzmocnieniu świadomości prośrodowiskowej. Szczegółowe dane w tym względzie prezentuje wykres 20.

Wykres 20. Kształtowanie świadomości prośrodowiskowej

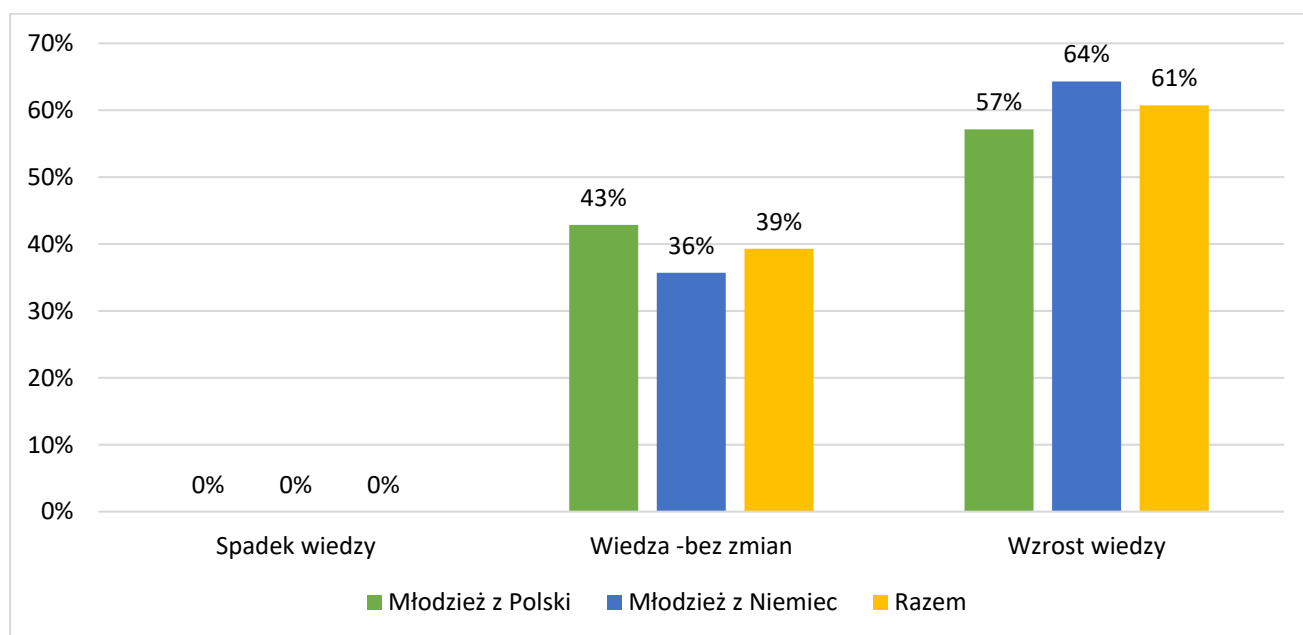

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Zgodnie z powyższymi danymi większość młodzieży zadeklarowała wzrost świadomości w zakresie dbałości o środowisko, przy czym odsetek młodzieży z Niemiec wyniósł 64%, zaś z Polski 43%.

Ostatnią kwestią dotyczącą kształtowania postaw przedsiębiorczych młodzieży za pomocą metod edukacji pozaformalnej było zdiagnozowanie wiedzy badanej populacji w zakresie aktualnych możliwości pozyskania funduszy na realizację własnych inicjatyw- umiejętności dostrzegania i wykorzystywania szans.

Wykres 21. Wiedza dot. finansowania międzynarodowych działań kształtujących postawy przedsiębiorcze

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

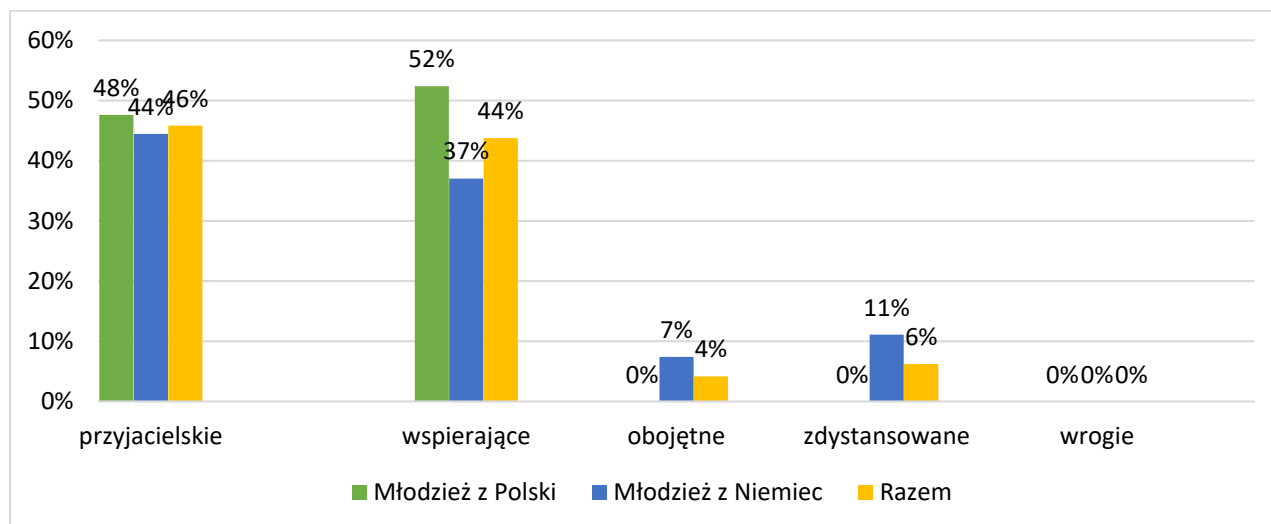
Według odpowiedzi respondentów 61% uczestników projektu zwiększyło wiedzę dotyczącą finansowania międzynarodowych działań kształtujących postawy przedsiębiorcze, natomiast 39% nie zauważyło żadnych zmian.

Podsumowując dotychczasowe rezultaty przeprowadzonego badania należy stwierdzić, że w wyniku zastosowania metod kształcenia pozaformalnego w projekcie „Wake up! Intensyfikacja edukacji pozaformalnej młodzieży w Gminie Łobez poprzez strategiczne partnerstwa międzynarodowe” młodzież wzmocniła następujące kompetencje:

- współpraca w międzynarodowej grupie (wzrost o 64%),
- rozpoznawanie własnych potrzeb (wzrost o 50%),
- komunikowanie swoich potrzeb (wzrost o 71%),
- podejmowanie decyzji (wzrost o 71%),
- argumentowanie własnego stanowiska (wzrost o 46%),
- wypowiadanie się na forum (wzrost o 68%),
- udzielanie konstruktywnej informacji zwrotnej (wzrost o 79%),
- przygotowanie wypowiedzi własnej i zaprezentowanie jej innym osobom (wzrost o 64%),
- branie odpowiedzialności za wspólne zadania (wzrost o 46%),
- umiejętność słuchania wypowiedzi innych osób (wzrost o 46%),
- rozwiązywanie konfliktów (wzrost o 43%),
- porozumiewanie się w języku ojczystym (wzrost o 25%),
- porozumiewanie się w języku obcym (wzrost o 29%),
- planowanie dnia (wzrost o 64%),
- umiejętności cyfrowe (wzrost o 71%),
- zrównoważony rozwój - dbanie o środowisko naturalne (wzrost o 54%),
- wiedza na temat finansowania międzynarodowych działań młodzieżowych (wzrost o 61%).

Wzmocnienie powyższych kompetencji było możliwe nie tylko poprzez zastosowanie metod edukacji pozaformalnej, ale także dzięki relacji jaka panowała pomiędzy osobami prowadzącymi - moderatorami rozwoju (facylitatorami), a uczestnikami (wykres 22).

Wykres 22. Ocena relacji młodzież - moderator rozwoju (facylitator)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

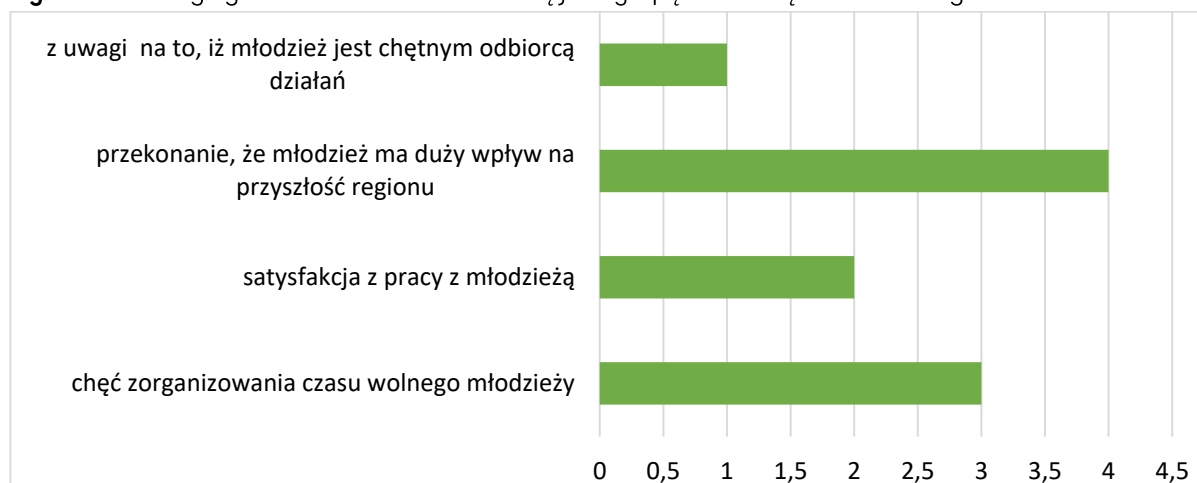
Uczestnicy projektu w większości ocenili, że relacje między nimi a moderatorem rozwoju były przyjacielskie i wspierające. Tylko nieliczna grupa osób oceniła tę relację jako obojętną lub zdystansowaną.

2.4 Diagnoza poziomu wiedzy i świadomości na temat edukacji pozaformalnej oraz wykorzystywania form lub metod edukacji pozaformalnej wśród przedstawicieli Urzędu Gminy Łobez oraz jednostek własnych Gminy Łobez

Analizując gotowość Urzędu Gminy Łobez i jej jednostek własnych dla inicjatyw w pierwszym etapie badania ustalono powody zainteresowania przez Gminę Łobez młodzieżą jako grupą docelową działań gminnych (wykres 23).

Głównym powodem zainteresowania młodzieżą przez gminę jest zrozumienie istoty przemijania oraz wpływu, jaki mogą wywierać osoby młode na przyszłość gminy. Drugim, co do ważności motywem podejmowania przez Gminę Łobez i jej jednostki działań skierowanych na rzecz młodzieży jest potrzeba i chęć wypełnienia czasu wolnego dzieci i młodzieży. Wynik ten znajduje potwierdzenie w dokumentach strategicznych Gminy Łobez, gdzie w sferze edukacji, oświaty i wychowania oraz działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym ich wypoczynku wskazane są główne działania przyczyniające się do zagospodarowania wolnego czasu dzieci i młodzieży. Zapis ten poprzez odniesienie do potrzeby rozwijania zdolności, zainteresowań, propagowania zdrowego trybu życia oraz promowania działań wolontariackich daje możliwości wykorzystania form edukacji pozaformalnej.

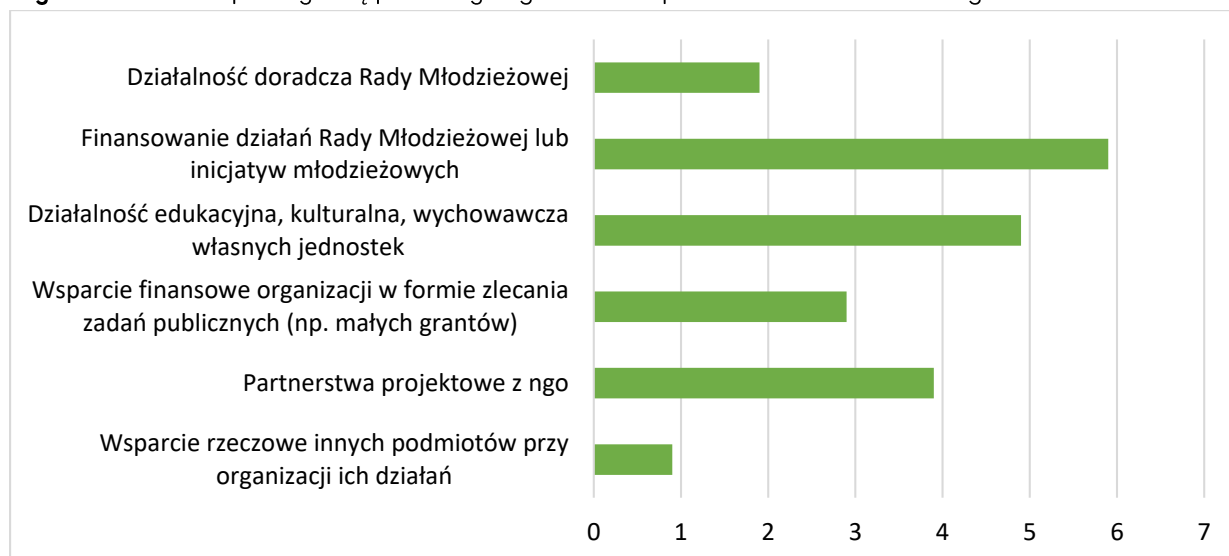
Wykres 23. Motywy zainteresowania młodzieżą jako grupą docelową działań Gminy Łobez

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Ponadto należy także mieć na uwadze, że w dokumentach strategicznych Gminy Łobez zadeklarowano potrzebę wspierania aktywizacji zawodowej osób młodych, przy jednoczesnej potwierdzonej niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. Niedoprecyzowana jednak została kwestia rozwoju kompetencji kluczowych u młodzieży. Niedoprecyzowanie to zostało również potwierdzone jako istotne w badaniu. Należy mieć na uwadze, że przygotowanie młodzieży do wejścia na rynek pracy nie opiera się tylko o wiedzę i doświadczenie nabyte w toku edukacji formalnej. Ważnym elementem tego procesu jest rozwijanie kompetencji interpersonalnych w drodze samodzielnej aktywności młodych ludzi uczestniczących w edukacji pozaformalnej. Tym samym działania prowadzone w formie edukacji pozaformalnej mają szansę wpisać się w działania kierowane do młodzieży w celu skuteczniejszej ich aktywizacji społeczno-zawodowej. W dalszym etapie procesu badawczego zasadną była weryfikacja dotycząca oceny przez przedstawicieli Urzędu Gminy Łobez oraz jednostek własnych Gminy Łobez istotności form wsparcia dla młodzieży. Szczegółowe wyniki prezentuje wykres 24.

Wykres 24. Ocena przez gminę poszczególnych form wsparcia działań dla młodzieży

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań projektu „Wake-up!”

Przedstawiciele gminy oceniając istotność realizowanych form wsparcia kierowanych do młodzieży, przede wszystkim wskazali na kwestię finansowania Rady Młodzieżowej⁶ powołanej przy urzędzie gminy lub finansowania inicjatyw młodzieżowych. Potwierdza to wysokie zrozumienie dla zapewnienia finansowania inicjatyw osób młodych, a także stanowi bardzo istotny aspekt w budowaniu strategii rozwoju edukacji pozaformalnej w Gminie Łobez.

Ważnym aspektem badania była ocena znajomości terminologii edukacji pozaformalnej przez przedstawicieli urzędu Gminy Łobez oraz jednostek własnych Gminy Łobez. W tym względzie ustalono niską znajomość tej terminologii przez respondentów. Jednak satysfakcjonujący jest fakt, że większość respondentów wymienia wśród efektywnych metod pracy z młodzieżą metody, jakie zaliczane są do metod edukacji pozaformalnej t.j.: warsztaty, debaty, twórczość własną, inscenizacje, symulacje, filmy czy projekty własne młodzieży. **Tożsame jest to z projektem programu współpracy** Gminy Łobez z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie na rok 2018, w którym wskazano następujące sfery działań jakie związane są z młodzieżą t.j.:

- sferę działań na rzecz integracji europejskiej, rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami, ze wskazaniem wymiany młodzieży,
- sferę edukacji, oświaty i wychowania oraz działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży ze wskazaniem działań przyczyniających się do zagospodarowania wolnego czasu dzieci i młodzieży (w tym rozwijanie zdolności, zainteresowań, propagowanie zdrowego trybu życia oraz promowanie działań wolontariackich oraz organizację zimowego i letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży),
- sferę kultury fizycznej i turystyki ze wskazaniem sportowych szkoleń dzieci i młodzieży oraz propagowaniem kultury fizycznej, zdrowego trybu życia, upowszechniania sportu wśród mieszkańców gminy poprzez organizację i uczestniczenie w imprezach, zawodach i zajęciach sportowych, rekreacyjnych i turystycznych,
- sferę ochrony i promocji zdrowia w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1638) z objęciem specjalistyczną opieką dzieci i młodzieży zagrożonych patologiami społecznymi,
- sferę porządku publicznego i bezpieczeństwa publicznego obywateli ze wskazaniem organizacji imprez, spotkań i konkursów propagujących zasady bezpieczeństwa ruchu drogowego, ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej wśród mieszkańców, w tym głównie wśród dzieci i młodzieży szkolnej,
- sferę przeciwdziałania patologiom społecznym z wskazaniem aktywności związanych z przeciwdziałaniem uzależnieniom oraz przemocy wśród dzieci i młodzieży.

Wśród ww. sfer najbardziej istotna wobec realizacji działań w kierunku rozwoju edukacji pozaformalnej wydaje się być sfera edukacji, oświaty i wychowania oraz działalność na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży. Jednakże każda z wymienionych sfer daje możliwości dla wdrożenia działań spójnych z ideą edukacji pozaformalnej.

⁶ Zadania Młodzieżowej Rady Miejskiej powołanej przy Urzędzie Gminy w Łobzie: 1) upowszechnienie idei samorządowej wśród młodzieży oraz zwiększenie aktywności młodych ludzi; 2) kształtowanie poczucia odpowiedzialności w zakresie spraw dotyczących samorządu lokalnego; 3) zapewnienie uczestnictwa młodzieży w procesie podejmowania decyzji bezpośrednio wpływających na sposób i jakość ich życia; 4) kształtowanie i utrwalanie postaw demokratycznych oraz wyrabianie umiejętności podejmowania decyzji w określonych obszarach życia społecznego; 5) prowadzenie wśród młodzieży kampanii informacyjnej na temat swojej roli w samorządzie oraz zakresu funkcjonowania samorządu lokalnego; 6) reprezentowanie interesów młodzieży wobec instytucji samorządowych i pozarządowych; 7) współpraca z samorządami uczniowskimi; 8) działanie na rzecz ochrony praw i godności ucznia; 9) nawiązywanie współpracy z samorządowymi organizacjami młodzieżowymi innych miast oraz z zagranicznymi organizacjami; 10) organizowanie imprez kulturalnych, sportowych i spotkań młodzieżowych.

2.5 Diagnoza poziomu wiedzy i świadomości organizacji pozarządowych na temat edukacji pozaformalnej oraz wykorzystania jej form w działaniach kierowanych do młodzieży w Gminie Łobez

W wyniku diagnozy wiedzy i świadomości organizacji pozarządowych na temat edukacji pozaformalnej oraz wykorzystania jej form w działaniach kierowanych do młodzieży w Gminie Łobez ustalono, że 53% badanych zna termin edukacji pozaformalnej. Jednak tylko co czwarty podmiot (26,6%) potwierdził stosowanie w działalności metod edukacji pozaformalnej. Ważne jest to, że żaden z podmiotów potwierdzających znajomość terminu edukacji pozaformalnej nie potwierdził, że w dokumentach rejestrowych takich jak: statut, regulamin organizacyjny znajdują się odwołania do stosowania edukacji pozaformalnej w ramach statutowej działalności danej organizacji.

Mimo niskiego wskaźnika wykorzystania metod edukacji pozaformalnej w działalności organizacji pozarządowych Gminy Łobez w dalszym etapie badania zdiagnozowano powody kierowania działań przez organizacje pozarządowe do młodzieży. Głównym motywem wskazanym przez NGO była chęć zapewnienia czasu wolnego młodzieży. W dalszej kolejności organizacje wymieniły: satysfakcję z pracy z młodzieżą, przekonanie, że młodzież ma duży wpływ na przyszłość regionu i jest chętnym odbiorcą działań. Powyższy wynik jest spójny z założeniami polityki gminy, ukierunkowanej na działania wspierające młodzież w kształtowaniu ich podstaw przedsiębiorczych i obywatelskich. Dzięki temu istnieje możliwość modyfikacji zakresu i form wsparcia, na rzecz edukacji pozaformalnej poprzez uszczegółowienie zapisów polityki samorządu w powyższym zakresie.

Na dalszym etapie badania dokonano określenia liczby młodzieży, która jest objęta wsparciem przez NGO. Zdecydowana większość podmiotów (53%) wskazała na liczebność do 10 osób, 30% podmiotów określiło liczebność na poziomie powyżej 30 osób, 13% organizacji określiło liczebność w przedziale od 10 do 20 osób, a 4% udziela wsparcia dla grupy powyżej 100 osób. Przy niskiej ilości odbiorców istotna jest częstotliwość działań. W tym względzie 26% podmiotów prowadziło działania w trybie ciągłym, a 4% raz na miesiąc. Pozostała część organizacji prowadziła działania raz na kwartał, czy też incydentalnie t.j.: raz na pół roku.

Istotną kwestią w zakresie realizacji celu badania było pytanie dotyczące form zajęć, jakie realizowane są przez NGO. Najczęstszą formą wsparcia były: gry, warsztaty, eksperyment, inscenizacje, symulacje, filmy, itp. Obok nich organizacje wskazały także na działania, które związane są z edukacją formalną t.j.: wykład, prelekcja czy pogadanka. Ważnym aspektem jest to, że NGO w nikłym stopniu rozwijały umiejętności porozumiewania się w języku obcym, umiejętności cyfrowe, umiejętności: planowania dnia, wypowiadania się na forum, brania odpowiedzialności za wspólne działania, rozpoznawania własnych potrzeb i rozwiązywania konfliktów. Niski poziom kształtowania powyższych kompetencji i umiejętności może być spowodowany:

1. Niezadawalającym potencjałem kadry jaką mają analizowane organizacje,
2. Brakiem wystarczającego potencjału lokalowego do realizacji działań i spotkań młodzieży.

Zgodnie z danymi, niedostateczny potencjał kadry został wskazany przez 53% podmioty, natomiast brak wystarczającego potencjału lokalowego do realizacji działań potwierdziło 80% organizacji.

W badaniu określono także wpływ młodzieży uczestniczącej w organizowanych formach wsparcia na rodzaj i tematykę zajęć. 60% podmiotów stara się dopasowywać ofertę edukacyjną do oczekiwań młodzieży. Tym samym, daje to możliwość wykorzystania oczekiwanych przez młodzież form edukacji pozaformalnej.

W zakresie oceny partnerstwa w działaniach organizacji pozarządowych można stwierdzić, że 66% badanych organizacji wskazało na potrzebę realizacji działań w partnerstwie z innymi organizacjami pozarządowymi przy czym tylko 20% z nich realizuje działania w partnerstwie. W tym względzie wśród korzyści przedmiotowej współpracy organizacje wymieniły następujące profity: wsparcie bazy lokalowej, wsparcie finansowe, większą ilość odbiorców, wsparcie organizacyjne, wsparcie w uzyskaniu pozwoleń, zwolnienia z opłat oraz możliwość uzyskania patronatu. Niniejsze wyniki potwierdzają potencjał do podjęcia działań w kierunku wspólnych inicjatyw i działań, w tym również w zakresie przygotowywania wniosków o dofinansowanie ze źródeł zewnętrznych.

Interesujący jest także fakt, że badane podmioty bardzo nisko oceniają swój potencjał finansowy. 60% z nich ma roczny obrót w wysokości 10 tys. zł, 34% deklaruje brak przychodu, a tylko 6% potwierdziła obrót w wysokości powyżej 50 tys. zł. W tym względzie należy mieć na uwadze, że większość podmiotów t.j.: 54% utrzymuje się z środków zewnętrznych, a 46% ze składek członkowskich. Co więcej potwierdzono niską skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Głównym problemem w tej kwestii były niskie kwalifikacje kadry zarządzającej oraz niskie umiejętności personelu w aplikowaniu o zewnętrzne źródła finansowania działalności. Wynik ten wskazuje na potrzebę sieciowania i podejmowania wspólnych inicjatyw pomiędzy NGO na rzecz ich stabilnego i zrównoważonego rozwoju.

Analiza SWOT

Wnioskiem działań projektowych jest przygotowana strategia, która prezentuje model edukacji pozaformalnej na przykładzie Gminy Łobez. **Model ten możliwy jest do zaimplementowania na dowolnym obszarze lokalnym, regionalnym lub przygranicznym stawiającym sobie podobne wyzwania w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego jak Gmina Łobez.**

Analiza SWOT

Przeprowadzone badania pozwoliły na stworzenie analizy SWOT rozwoju edukacji pozaformalnej w Gminie Łobez.

Tabela 2. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Powołanie i funkcjonowanie Rady Młodzieżowej.	Niedostateczna wiedza na temat efektywności edukacji pozaformalnej mieszkańców gminy.
Ukierunkowanie Gminy Łobez na kształtowanie postaw przedsiębiorczych i obywatelskich wśród młodzieży.	Niski poziom kompetencji kluczowych młodzieży niezbędnych do podejmowania działań społecznych (m.in.: inicjatywności i przedsiębiorczości, współpracy, komunikacji, zarządzania czasem, czy pracy projektowej).
Działalność NGO ukierunkowana na rzecz kształtowania postaw przedsiębiorczych i obywatelskich młodzieży.	Niewielka liczba dobrych praktyk w zakresie nawiązywania partnerstw, koalicji wśród NGO na rzecz działań kierowanych do młodzieży.
Misyjność członków organizacji pozarządowych.	Brak wykwalifikowanej w gminie kadry - trenerów edukacji pozaformalnej.
Deklarowana chęć współpracy pomiędzy NGO - nawiązywanie partnerstw.	Niedostateczny potencjał lokalowy do organizacji spotkań młodzieży.
Potwierdzona w badaniach wysoka efektywność metod edukacji pozaformalnej.	Niedostateczny potencjał kadry NGO do pozyskiwania środków dla edukacji pozaformalnej.
Możliwość wzrostu kompetencji kluczowych u młodzieży poprzez wykorzystanie metod edukacji pozaformalnej.	Niedostateczny potencjał lokalowy do organizacji spotkań młodzieży.
Potencjał lokalowy Gminy Łobez.	Niedostateczny potencjał finansowy i projektowy NGO w zakresie edukacji pozaformalnej młodzieży w Gminie Łobez.
Tabor gminny do wykorzystania.	Zawężenie nawiązywania współpracy przez NGO głównie do gminy i jednostek samorządu terytorialnego (JST).
Wysoki potencjał kadry Fundacji Bonin do wdrażania edukacji pozaformalnej oraz do pozyskiwania środków na ten cel.	Ograniczone możliwości mobilności na terenach wiejskich.

Potencjał lokalowy i przestrzenny m.in. Fundacji Bonin.	
Dobre praktyki Fundacji Bonin w zakresie edukacji pozaformalnej młodzieży potwierdzonych m.in. w projekcie „Wake-up!”.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
Gotowość młodzieży do zaangażowania się w rozwój edukacji pozaformalnej.	Brak inicjatyw z wykorzystaniem metod edukacji pozaformalnej.
Gotowość gminy i JST do wdrażania metod edukacji pozaformalnej.	Brak osób chętnych do kształcenia w ramach edukacji pozaformalnej.
Gotowość NGO do wdrażania metod edukacji pozaformalnej.	Niewykorzystanie doświadczenia Fundacji Bonin i innych podmiotów oraz przewodnika po metodach i narzędziach edukacji pozaformalnej opracowanego w ramach projektu „Wake-up!”.
Stworzenie budżetu zarządzanego przez Radę Młodzieżową.	Krótki staż działania Rady Młodzieżowej.
Stworzenie punktu doradczo-konsultacyjnego dla działań edukacji pozaformalnej.	Ograniczone pole decyzyjności Rady Młodzieżowej.
Zdobycie umiejętności przygotowania i składania wniosków o dofinansowanie edukacji pozaformalnej przez JST i NGO.	Brak gwarancji pozyskania środków w partnerstwie.
Możliwość pozyskiwania w partnerstwie środków zewnętrznych na edukację pozaformalną młodzieży.	Niska efektywność szkoleń z zakresu pozyskiwania funduszy jak i kształcenia kadry.
Wykorzystanie form edukacji pozaformalnej i przewodnika po metodach i narzędziach wypracowanego w ramach projektu „Wake-up!” przez podmioty działające na rzecz młodzieży.	Brak środków na eksploatację taboru gminy.
Wzrost efektywności i zasięgu działań poprzez budowanie koalicji na rzecz edukacji pozaformalnej.	Niedoprecyzowanie umów partnerskich i małe zaangażowanie partnerów.
Możliwość szkolenia kadry w zakresie edukacji pozaformalnej młodzieży.	Konkurencja w pozyskiwaniu środków zewnętrznych wśród organizacji z tego samego terenu i źródła.
Wykorzystanie taboru gminy.	Wzajemne postrzeganie się przez organizacje samorządowe w kontekście konfliktu interesów.
	Niedostateczna wiedza i doświadczenie w zarządzaniu partnerstwami międzynarodowymi.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Strategia rozwoju edukacji pozaformalnej w Gminie Łobez

Strategia rozwoju edukacji pozaformalnej w Gminie Łobez jest wynikiem doświadczeń projektowych Fundacji Bonin zdobytych poprzez realizację projektu „Wake-up!” w tym dwukrotnym testowaniem metod edukacji pozaformalnej, wyników przeprowadzonych badań i opracowanej analizy SWOT. Wynika z niej jednoznacznie, że powszechne wykorzystywanie form edukacji pozaformalnej uświadomi młodym ludziom wartość wykształcenia, rozbudzą w nich aspiracje edukacyjne i dostarczą doświadczeń umożliwiających ich realizację. Doświadczenie sprawczości wprost może przełożyć się na zniwelowanie różnic w dostępie do cenionych na rynku pracy umiejętności i kompetencji, zapewniając tym samym awans społeczno-obywatelski. Jest to szczególnie cenne w rejonach wiejskich i popegeerowskich.

CELE STRATEGII ROZWOJU EDUKACJI POZAFORMALNEJ W GMINIE ŁOBEZ

Cel główny: Wzrost wykorzystania form edukacji pozaformalnej w środowisku organizacji i podmiotów zajmujących się wsparciem młodzieży w Gminie Łobez do 2020 r.

Cel szczegółowy nr 1		Cel szczegółowy nr 2		Cel szczegółowy nr 3		Cel szczegółowy nr 4	
Wzrost wiedzy na temat edukacji pozaformalnej wśród przedstawicieli organizacji pozarządowych i innych podmiotów i instytucji do 2020 r. z terenu Gminy Łobez.		Wzrost świadomości na temat efektywności działań w formie edukacji pozaformalnej kierowanych do młodzieży wśród przedstawicieli organizacji pozarządowych i podmiotów do 2020 r. na terenie Gminy Łobez.		Wzrost inicjatyw wykorzystujących formy edukacji pozaformalnej na terenie Gminy Łobez do 2020 r.		Wzrost liczby partnerstw zawiązanych między podmiotami z terenu Gminy Łobez w celu wykorzystania metod i narzędzi edukacji pozaformalnej do 2020 r.	
Działania:		Działania:		Działania:		Działania:	
1. Upowszechnienie przewodnika po metodach i narzędziach edukacji pozaformalnej („Samodzielnik”) do zastosowania na terenach wiejskich na przykładzie Gminy Łobez.		1. Upowszechnienie „Strategii rozwoju edukacji pozaformalnej dla terenów wiejskich na przykładzie Gminy Łobez” jako modelu działań . 2. Upowszechnienie efektywności edukacji pozaformalnej w projekcie „Wake-up!”.		1. Szkolenie trenerów edukacji pozaformalnej, w tym z wykorzystania „Samodzielnika”- przewodnika po metodach i narzędziach edukacji pozaformalnej. 2. Wsparcie Rady Młodzieżowej w podejmowaniu inicjatyw. 3. Stworzenie budżetu zarządzanego przez Radę Młodzieżową.		1. Przeprowadzenie szkoleń z pozyskiwania środków na edukację pozaformalną młodzieży w partnerstwach. 2. Organizacja spotkań sieciujących i integracyjnych dla przedstawicieli NGO, jednostek gminy oraz organizacji młodzieżowych . 3. Udostępnienie powierzchni Fundacji Bonin oraz wykorzystanie potencjału i doświadczenia kadry Fundacji Bonin do wspierania realizacji inicjatyw związanych z edukacją pozaformalną.	
Wskaźniki	Wartość docelowa	Wskaźniki	Wartość docelowa	Wskaźniki	Wartość docelowa	Wskaźniki	Wartość docelowa
1.1. Liczba egzemplarzy w formie papierowej „Przewodnika po metodach i narzędziach edukacji pozaformalnej do zastosowania na terenach wiejskich na przykładzie Gminy Łobez”.	100 szt.	2.1 Liczba podmiotów i instytucji deklarujących rozwój form edukacji formalnej w swojej działalności poprzez zgłoszenie chęci podjęcia współpracy.	Min. 8 podmiotów, które złożą oświadczenie chęci nawiązania współpracy	3.1. Liczba inicjatyw z wykorzystaniem edukacji pozaformalnej zgłoszonych do Fundacji Bonin z terenu Gminy Łobez.	Min. 6 inicjatyw	4.1 Szkolenie z pozyskiwania środków zewnętrznych w partnerstwie.	1 szkolenie

1.2 Liczba organizacji/ instytucji, które otrzymają „Przewodnik po metodach i narzędziach edukacji pozaformalnej do zastosowania na terenach wiejskich na przykładzie Gminy Łobez” w drodze mailingu.	50 szt.	2.2 Liczba podmiotów i instytucji wykazujących w dokumentach rejestrowych: w statutach, regulaminach oraz w informacjach na stronach www i innych miejscach upowszechniania informacji o własnej działalności o realizacji form edukacji pozaformalnej	Min. 5 podmiotów potwierdzi włączenie edukacji pozaformalnej w zakres realizowanego wsparcia statutowego i/lub projektowego w dokumentach rejestrowych	3.2 Liczba inicjatyw podjętych przez Radę Młodzieżową.	Min. 3 inicjatywy	4.1 Liczba przeszkolonych przedstawicieli NGO, jednostek gminny oraz Rady Młodzieżowej z zakresu pozyskiwania środków zewnętrznych.	Min. 10 osób
1.3 Liczba miejsc upublicznienia kompendium: przewodnika edukacji pozaformalnej stworzonego w projekcie „Wake-up!” w wersji elektronicznej.	strona www Urzędu Gminy Łobez, strona www powiatu łobeskiego, strona www Fundacji Bonin, strony partnerów projektu, platforma upowszechniania rezultatów projektów Erasmus +.	2.3 Zapisy dotyczące edukacji pozaformalnej w dokumentach strategicznych Gminy Łobez np. w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rok 2019 i 2020.	Min. 2 zapisy w dokumentach strategicznych Gminy Łobez na lata 2019,2020, rekomendujące realizację wsparcia wobec młodzieży w formie edukacji pozaformalnej	3.3 Liczba przeszkolonej kadry NGO, jednostek własnych Gminy Łobez z zakresu stosowania form i metod edukacji pozaformalnej .	Min. 10 osób	4.3 Liczba udzielonych porad przez Fundację Bonin w zakresie budowania partnerstwa.	10 form doradczych

		2.4 Liczba spotkań poświęconych edukacji pozaformalnej, zorganizowanych przez Fundację Bonin dla podmiotów z terenu Gminy Łobez do 2020.	5 spotkań			4.4 Liczba integracyjnych spotkań sieciujących dla podmiotów realizujących wsparcie wobec młodzieży.	5 spotkań
		2.5 Liczba miejsc upowszechnienia „Strategii rozwoju edukacji pozaformalnej dla terenów wiejskich na przykładzie Gminy Łobez” w formie elektronicznej.	1 strona www Urzędu Gminy Łobez, Strona powiatu łobeskiego, strona www Fundacji Bonin, Strony www partnerów projektu, platforma upowszechniania rezultatów projektów Erasmus +			4.5 Liczba udostępnionych miejsc do realizacji działań dla młodzieży z wykorzystaniem form edukacji pozaformalnej.	Zaplecze lokalowe Gminy Łobez - 1 lokal. 1 obiekt i teren zielony Fundacji Bonin
						4.6 Nawiązanie partnerstwa projektowego w zakresie wykorzystania edukacji pozaformalnej.	Min. 2 partnerstwa projektowe

Przedstawiona strategia na rzecz wdrożenia edukacji pozaformalnej w gminie Łobez powinna przyczynić się do wzrostu intencji przedsiębiorczych młodzieży. Poprzez wzmocnienie kompetencji przedsiębiorczości, a w szczególności wzrostu świadomości własnego potencjału, poznaniu swoich mocnych i słabych stron czy wzmocnieniu poczucia niedosytu wiedzy, młodzi ludzie będą mogli zaangażować się w rozwój więzi społecznych w najbliższym otoczeniu. A to przełoży się w gminie na wzrost inicjatyw organizacji samorządowych i pozarządowych na rzecz edukacji pozaformalnej na terenie rodzimej gminy i sąsiednich, co z kolei przyczyni się do wzrostu partnerstw zawieranych z podmiotami działającymi w przedmiotowym obszarze.

Wzrost intencji przedsiębiorczych młodzieży oraz wzrost inicjatyw na rzecz edukacji pozaformalnej to kierunek zapewniający wzrost innowacyjności i konkurencyjności Gminy Łobez.

Zakończenie

Współczesne wyzwania edukacji pozaformalnej skupiają się m.in. na:

- wzroście zrozumienia idei i zasad edukacji pozaformalnej oraz jej znaczenia dla kompleksowej edukacji młodzieży,
- włączeniu metod nauczania pozaformalnego w ogólny proces edukacji na zasadzie komplementarności,
- zwiększenia widoczności działań realizowanych metodami pozaformalnymi,
- przygotowaniu kadry do pełnienia roli moderatorów zmiany (facylitatorów) edukacji pozaformalnej,
- zwiększeniu finansowania na edukację pozaformalną,
- zwiększeniu uznawalności metod i narzędzi edukacji pozaformalnej,
- tworzeniu standardów jakości nauczania pozaformalnego.

Wyzwaniom tym stara się odpowiedzieć opracowana przez Fundację Bonin wraz z partnerami projektowymi w ramach projektu „Wake-up!” strategia na rzecz rozwoju edukacji pozaformalnej w Gminie Łobez. Zawarte w niej działania ukierunkowane są na rozwój sfery pozaformalnej z całym wachlarzem jej form i metod. Metody pozaformalne, które zostały oparte na wolności, swobodzie i samoregulacji pozwalają w odróżnieniu od metod badawczych i kontrolowanych przenieść motywację płynącą z zewnątrz na motywację wewnętrzną jednostki. Taka motywacja pozwoli młodzieży być aktywnym, twórczym i przedsiębiorczym. W efekcie nastąpi nie tylko zwiększenie świadomości wagi aktywności społecznej i wzrost kapitału społecznego, ale także poprawią się szanse młodych ludzi na rynku pracy. Założenie to wpisuje się w strategię działania władz samorządowych Gminy Łobez i misję statutową wielu organizacji i podmiotów działających na jej terenie. Jednym z elementów wdrożenia proponowanej strategii jest wykorzystanie powstałego w ramach projektu „Wake-up!”, przewodnika po metodach edukacji pozaformalnej (tzw. „Samodzielnika”), oraz potencjału lokalowego, terenowego i kadrowego Fundacji Bonin. Pierwszy krok już nastąpił. „Wake-up!” niewątpliwie przyczynił się zrozumienia oraz zaakceptowania idei edukacji pozaformalnej, zarówno ze strony organizacji samorządowych jak i władarzy Gminy Łobez.

A przecież to dopiero początek...

Bibliografia

1. Balcerzak-Paradowska B: Rodzina jako podmiot inwestycji w młode pokolenie. [W:] Polskie gospodarstwa domowe w perspektywie integracji z Unią Europejską (red. K. Gutkowska, J. Ozimek). Materiały z konferencji, Warszawa, 1999.
2. Gołąb S. Bariery w dostępie do edukacji młodzieży ze środowisk wiejskich; Roczniki naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, tom 3, wyd. 14, 2012.
3. Knowles M.S, Holton E.F.III, Swanson R.A., Edukacja dorosłych. Podręcznik akademicki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.
4. Kolb D.A., Experiential Learning: experience as the source of learning and development, Prentice-Hall, New Jersey 1984.
5. Kołaczek B. : Dostęp młodzieży do edukacji: zróżnicowanie, uwarunkowania, wyrównywanie szans; Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 2004.
6. Coombs P.H., Ahmed M., (1974), Attacking Rural Poverty: How non-formal education can help, John Hopkins University Press, Baltimore., s. 8.
7. Novosadova M., i in.; NFE, Book The Impact of Non Formal Education on young people and society"; AEGEE, Belgium;
http://www.aegEE.org/wp-content/uploads/publications/NFE_book.pdf
8. Stalończyk, I. (2014). Edukacja formalna i pozaformalna w procesie kształtowania społeczeństwa wiedzy. Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy, (37).
9. <http://www.infed.org> - encyklopedia edukacji pozaformalnej.
10. Uczyć się inaczej. Kompendium wiedzy o edukacji pozaformalnej na podstawie doświadczeń uczestników i uczestniczek programu „Młodzież w Działaniu” 2007-2013;
http://czytelnia.frse.org.pl/media/FRSE_RAY_wartosc-edukacji_www.pdf
11. Przewodnik po programie „Młodzież w działaniu” 2013,
http://www.mlodziej.org.pl/sites/mlodziej.org.pl/files/publication/2172/przewodnik_po_programie_2013_vf.pdf

Spis tabel i wykresów

Tabela 1. Dyferencjacje edukacji formalnej, pozaformalnej i nieformalnej – ujęcie teoretyczne

Tabela 2. Analiza SWOT

Tabela 3. Cele Strategii Rozwoju Edukacji Pozaformalnej w Gminie Łobez

Wykres 1. Problemy z jakimi spotyka się młodzież wśród grupy rówieśniczej

Wykres 2. Preferencje młodzieży dotyczące spędzenia wolnego czasu

Wykres 3. Preferencje młodzieży dotyczące form aktywności

Wykres 4. Aktywność pozaszkolna młodzieży Gminy Łobez

Wykres 5. Chęć wpływu na proces podejmowania decyzji w Gminie Łobez

Wykres 6. Współpraca w grupie międzykulturowej

Wykres 7. Rozpoznawanie własnych potrzeb

Wykres 8. Komunikowanie swoich potrzeb

Wykres 9. Podejmowanie decyzji

Wykres 10. Argumentowanie własnego stanowiska

Wykres 11. Wypowiadanie się na forum

Wykres 12. Udzielanie konstruktywnej informacji zwrotnej

Wykres 13. Przygotowanie wypowiedzi własnej i zaprezentowanie jej innym osobom

Wykres 14. Branie odpowiedzialności za wspólne zadania

Wykres 15. Umiejętność słuchania wypowiedzi innych osób

Wykres 16. Rozwiązywanie konfliktów

Wykres 17. Porozumiewanie się w języku ojczystym i obcym

Wykres 18. Planowanie dnia

Wykres 19. Umiejętności cyfrowe

Wykres 20. Kształtowanie świadomości prośrodowiskowej

Wykres 21. Wiedza dot. finansowania międzynarodowych działań kształtujących postawy przedsiębiorcze

Wykres 22. Ocena relacji młodzież - moderator rozwoju (facylitator)

Wykres 23. Motywy zainteresowania młodzieżą jako grupą docelową działań Gminy Łobez

Wykres 24. Ocena przez gminę poszczególnych form wsparcia działań dla młodzieży